VELJESKANSOJEN MURTUMATON LIITTO

APN:n erikoisliite

SOSIALISMIN

teoria ja käytäntö

IHMINEN JA YHTEISKUNTA

15

1969

APN:n kirjasarja

Hinta 1,—

SARJASSA "IHMINEN JA YHTEISKUNTA" OVAT AIKAISEMMIN ILMESTYNEET

1967

1 *J. A. Krasin:* Vastaus vastustajille

2 *A. Spirkin:* Yhteiskunta ja vallankumous

3 *T. I. Oizerman:* Marxilaisuuden synty

1968

4 *A. Tšernjajev:* Nykyajan työväenluokka ja vallankumous

5 *L. Brezhnev:* Puhe NKP:n Moskovan kaupunkijärjestön XIX konferenssissa

6 *M. Suslov:* Karl Marx — työväenluokan nerokas opettaja ja johtaja

1969

7 *M. B. Leibson:* Anarkismi, Trotskilaisuus, Maolaisuus

8 *L. Kjuzadžjan:* Kiinan kriisin syyt ja luonne

9 *A. Jakolev:* Sosialistiset maat ja kansallinen vapausliike

10 *Eleazar Baller:* Sosialismi ja kulttuuriperintö

11 *L. I. Brežnev:* Kommunistit ja imperialismi

12 *Neuvostoliiton hallituksen lausunto:* Neuvostoliiton ja Kiinan rajakysymyksen historia

13 *Leninin elämänvaiheet*

14 *N. K. Krupskaja:* Muistelmia Leninistä

VELJESKANSOJEN MURTUMATON LIITTO

Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskuntien neuvottelujen aineistoa 20—28. 10. 1969

Uutistoimisto Novosti Helsinki

SISÄLLYS

Leonid Brezhnevin puhe Kremlin kongressipalatsin joukkokokouksessa

Arvoisat vieraat! Hyvät moskovalaiset! Toverit! Sallikaa minun Neuvostoliiton kommunistisen puolueen keskuskomitean, Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puhemiehistön ja hallituksen sekä kaikkien tähän saliin kokoontuneiden moskovalaisten puolesta lausua veljeskansamme Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunta sydämellisesti tervetulleeksi.

Me tervehdimme lämpimästi Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean ensimmäistä sihteeriä Gustav Husakia, joka on etevä poliitikko, kansansa uskollinen poika, osallistui aktiivisesti sissiliikkeeseen, jota hän johti saksalaisia valloittajia vastaan, tätä urheaa miestä, joka johtaa Tshekkoslovakian kommunistien taistelua sosialistisen järjestelmän lujittamiseksi. Me tervehdimme sydämellisesti Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean puhemiehistön jäsentä ja Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan presidenttiä kenraali Ludvik Svobodaa, huomattavaa valtiomiestä ja maansa lämmintä patrioottia. Toveri Svobodan nimeen liittyvät Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian kansojen yhteisesti fasismia vastaan käymän taiste-

lun maineikkaat sivut. Hänen toimintansa presidenttinä palvelee sosialismin asiaa Tshekkoslovakiassa ja lujittaa neuvostoliittolais-tshekkoslovakialaista veljesystävyyttä.

Me tervehdimme koko sydämestämme Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunnan jäseniä — Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean puhemiehistön jäsentä ja Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan hallituksen puheenjohtajaa toveri Oldrich Cernikiä, Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean puhemiehistön jäsentä ja sihteeriä toveri Lubomir Strougalia, Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean puhemiehistön jäsentä ja sihteeriä toveri Vasil Bilakia, Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean puhemiehistön jäsentä ja Slovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean ensimmäistä sihteeriä toveri Stefan Sadovskya, Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomiten jäsentä ja Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan hallituksen varapuheenjohtajaa toveri Frantisek Hamouzia, Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean jäsentä ja Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan ulkoministeriä toveri Jan Markoa, Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean jäsentä ja Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan kansallisen puolustuksen ministeriä toveri Martin Dzuria sekä Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean jäsentä ja Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan Neuvostoliitossa olevaa suurlähettilästä toveri Vladimir Koutskya.

Toverit! Täällä kaikuneet yksimieliset ja lämpimät suosionosoitukset ovat vilpittömänä osoituksena siitä sydämellisestä ja lujasta ystävyydestä, uskollisesta toveruudesta ja syvästä myötätunnosta, jolla neuvostoliitto-

laiset suhtautuvat tshekkiläisiin ja slovakialaisiin veljiinsä.

Meidän ystävyytemme, meidän kansojemme veljeys ovat kulkeneet kovien koettelemusten kurimuksen kautta. Muistatte, miten Münchenissä solmitun häpeällisen kaupan raskaina päivinä vain Neuvostoliitto tarjosi reaalista apua Tshekkoslovakialle. Mutta Tshekkoslovakian porvaristo piti parempana kansallista petosta kuin liittoa sosialistisen maan kanssa. Hitleriläiset jakoivat ja miehittivät Tshekkoslovakian. Isänmaan vapauttaminen orjuudesta, sen yhtenäisyyden puolustaminen ja sen itsenäisyyden palauttaminen jäivät työtätekevien ja ennen kaikkea Tshekkoslovakian työväenluokan ja sen etujoukon, kommunistisen puolueen harteille.

Niinä ankarina vuosina, jolloin käytiin historiallista taistelua fasismia vastaan, meidän neuvostoarmeijamme sotilaat, meidän partisaanimme, koko neuvostokansamme näki niillä taistelutantereilla, joilla kamppailtiin yhteistä vihollista vastaan, niin Neuvostoliiton maaperällä kuin Tshekkoslovakian vapautustaisteluissakin rinnallaan urheasti taistelevia tshekkoslovakialaisia patriootteja. Ensimmäisen tshekkoslovakialaisen armeijakunnan maineikas tie sen sotilaiden taistellessa rinta rinnan neuvostoarmeijan sotilaiden kanssa, kansojemme poikien yhteinen taistelu Slovakian kansannousun muistorikkaina päivinä — kas siinä Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian kansainvälisen taisteluveljeyden tie, sankarillinen tie, joka huipentui suureen voittoon.

Vuoden 1948 helmikuu muodostui käännekohdaksi Tshekkoslovakian historiassa, kun työväenluokka ja työtätekevät ottivat viimeinkin oman kohtalonsa sekä valtion kohtalon omiin käsiinsä ja alkoivat rakentaa sosialismia. Neuvostoliittolaiset eivät säästäneet ponnistuksiaan auttaessaan tshekkoslovakialaisia veljiään jär-

jestämään uutta elämää. Kaikkina näinä vuosina maittemme liitto takasi Tshekkoslovakian vapauden ja itsenäisyyden, ja yhteistyömme auttoi meitä yhdessä ratkaisemaan monet sosialismin rakennustyön pulmat.

Ei mikään eikä kukaan voi horjuttaa elämän ja yhteisen taistelun takomaa ystävyyttä ja veljeyttä. Me olemme kulkeneet, kuljemme ja tulemme kulkemaan yhdessä yhteistä tietä kohti yhteistä tulevaisuuttamme — kommunismia.

Suoranaisena vahvistuksena tälle ovat Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunnan tämänhetkisen Neuvostoliiton vierailun tulokset. Neuvottelumme käsittivät kummankin puolueen ja maan välisten suhteiden tärkeimmät puolet ja myös nykyisen kansainvälisen tilanteen suurimmat ongelmat. Neuvottelut osoittivat jälleen, että välillämme vallitsee täydellinen katsantokantojen yhtenäisyys kaikissa sosialistisen rakennustyön ja maailmanpolitiikan periaatteellisissa kysymyksissä.

Kuten tshekkoslovakialaiset ystävämme niin myös me pidämme erityisen merkittävänä Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian kummunististen puolueiden yhteistoiminnan syventymistä. Tätä yhteistoimintaa me pidämme ratkaisevana tekijänä lujittaessamme valtioidemme ja kansojemme veljesliittoa ja ystävyyttä. Me olemme sopineet toimenpiteistä, joiden avulla voimme laajentaa puolueiden välillä jo olevia yhteyksiä, taata sosialistista ja kommunistista rakennustyötä koskevan kokemuksen monipuolisen vaihdon ja kiinteämmin niveltää toimintaamme maailmannäyttämöllä.

Neuvotteluissa pohdittiin niin ikään taloudellisen yhteistyön kysymyksiä. Runsaasti huomiota kiinnitettiin kansantaloussuunnitelmien niveltämiseen, tuotannon yhteistoiminnallistamiseen ja sosialistiseen työnjakoon. Sovimme kosketusten laajentamisesta tieteen ja teknii-

kan uusimpien saavutusten omaksumisessa kansantaloudessa. Sovimme tavaranvaihdon kapasiteetin lisäämisestä. Neuvostoliitto toimittaa entistä enemmän Tshekkoslovakiaan viimeksimainitun tarvitsemia raaka-aineita ja kalustoa, ja Tshekkoslovakia vuorostaan vie Neuvostoliittoon entistä enemmän tavaroita, joista meidän maamme on kiinnostunut.

Erityisesti haluan tähdentää sitä keskinäisen luottamuksen ilmapiiriä, joka oli neuvotteluille ominainen. Me pohdimme suuria ja vaikeita ongelmia ja puhuimme samaa kieltä, — ystävyyden kieltä, jolle kaikkinaiset varaukset ovat vieraita. Siksi löysimmekin ratkaisuja, jotka täysin vastaavat yhteisiä etujamme.

Toverit! Tshekkoslovakian tapahtumat ovat jo miltei puolentoista vuoden ajan askarruttaneet neuvostoliittolaisten kommunistien, kaikkien neuvostoihmisten sekä muiden sosialististen maiden kansalaisten ajatuksia ja tunteita. Olemme joutuneet kokemaan monenmoista tänä aikana — levottomuutta sosialismin kohtalosta veljesmaassa, joka joutui sisäisen ja ulkoisen taantumuksen yhdistyneiden voimien paineeseen, taisteluhenkistä solidaarisuutta Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen periaatteellisia ja lujia marxilais-leniniläisiä kohtaan, jotka kävivät rohkeasti taisteluun sosialismin puolesta, ja vihdoin ylpeyttä niistä saavutuksista, joihin Tshekkoslovakian kommunistit ovat yltäneet tässä vaikeassa taistelussa.

Meillä Neuvostoliitossa pidetään Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean syyskuun täysistuntoa uutena pitkänä harppauksena eteenpäin tiellä, joka viitoitettiin Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean täysistunnoissa kuluvan vuoden huhti- ja toukokuussa, yhtenä tärkeänä vaiheena Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen historiassa.

Täysistunto osoitti selvästi syyt, jotka aiheuttivat vastavallankumouksen voimien riehunnan ja saattoivat puolueen ja maan sosialististen saavutusten menettämisen partaalle. Täysistunto sanoi päättäväisen "ei" niille, jotka vielä yrittävät jarruttaa puolueen ja yhteiskunnan tervettä vakiintumisprosessia sosialistisella, marxilaisella perustalla. Täysistunto korosti jälleen kerran sitä, että puolueen tärkein tehtävä on pitää huolta työkansan eduista, joukkojen hyvinvoinnin kasvusta ja sosialistisen kulttuurin kukoistuksesta, huolehtia siitä, että kaikki tasavallan kansalaiset, jotka uhraavat työnsä ja tarmonsa sosialismin lujittamiseen, eläisivät onnellista, tyyntä ja täyteläistä elämää. Täysistunto varusti puolueen selkeällä poliittisella ohjelmalla, suuntasi työtätekevät lopullisesti voittamaan vaistonvaraisuuden ja anarkian yhteiskuntaelämässä sekä murskaamaan täydellisesti vastavallankumoukselliset, sosialisminvastaiset, oikeisto-opportunistiset voimat. Ei ole liioittelua, jos sanon, että Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean syyskuun täysistunto oli tärkeä voitto marxilais-leniniläisille ja internationalistisille voimille Tshekkoslovakian kommunistisessa puolueessa.

Nyt kun kriisitilanteita aiheuttaneiden syiden ja seuraamusten sekava vyyhti on jo paljolti purettu, yhä useammat ymmärtävät, että se mitä Tshekkoslovakiassa tapahtui, oli muuan kiivaimmista sodanjälkeisistä luokkataisteluista yhtäältä sosialismin maailman ja toisaalta kansainvälisen taantumuksen ja sen asiamiehistön välillä. Tshekkoslovakiassa kehittyneessä monikuukautisessa poliittisessa taistelussa joutui moni seikka koetukselle: Tshekkoslovakian kansan sosialististen saavutusten lujuus ja sosialismin asema Keski-Euroopassa yleensä, tshekkoslovakialaisten työtätekevien marxilais-leniniläisen etujoukon — kommunistien puolueen — taisteluvalmius,

sosialistisen internationalismin, veljesmaiden ja -puolueiden solidaarisuuden voima.

Ja tuskinpa kukaan voi nyt kieltää, etteivätkö sosialismin voimat olisi tätä koetusta — todellisuuden ja taistelun kautta — kestäneet kunnialla. Kommunistien periaatteellisuus, sosialismin maiden tiiviys, niiden kansainvälinen solidaarisuus osoittautuivat voimakkaammaksi niitä, jotka halusivat kääntää Tshekkoslovakian yhteiskunnan historiaa taaksepäin ja temmata vallan työväenluokan, työtätekevien käsistä. Vastavallankumous ei onnistunut eikä tule koskaan onnistumaan! Tshekkoslovakia on ollut ja tulee olemaan sosialistinen! Tshekkoslovakia on ollut ja tulee olemaan lujana renkaana sosialististen valtioiden yhteisössä!

NKP ja koko kansamme uskoivat, että niin kävisi. Me Tshekkoslovakian liittolaiset suoritimme kansainvälisen velvollisuutemme. Sallikaa minun kiittää tshekkoslovakialaisia ystäviämme siitä korkeasta arvosanasta, jonka he Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean syyskuun täysistunnossa sekä puolue- ja valtiollisissa asiakirjoissaan ovat antaneet NKP:n keskuskomitean ja neuvostohallituksen toimenpiteille, joihin ryhdyttiin yhdessä muiden sosialististen maiden kanssa sosialismin saavutusten suojelemiseki Tshekkoslovakiassa.

NKP ilmaisee täydellisen solidaarisuutensa Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen, sen keskuskomitean ja keskuskomitean puhemiehistön toiminnan suhteen. Me lähdemme siitä, että viitoittamanne suunta vuoden 1968 tammikuun positiivisen ohjelman toteuttamiseksi, kaikkia yhteiskunnallisia prosesseja koskevan tehokkaan puoluejohdon turvaamiseksi, sosialismin lujittamiseksi ja edelleen kehittämiseksi ja veljellisen ystävyyden vahvistamiseksi sosialististen maiden kanssa vastaa Tshekko-

slovakian kansojen elinetuja ja samalla koko sosialistisen kansainyhteisön etuja. Olemme varmat siitä, että Tshekkoslovakian kommunistinen puolue, joka pitää korkeimpana velvollisuutenaan kansan palvelemista, marxismileninismin ja sosialistisen internationalismin periaatteita noudattaen kykenee edelleenkin suojelemaan työtätekevien etuja ja saa varmasti ratkaistuksi maan edessä olevat poliittiset ja taloudelliset ongelmat.

Toverit! Tshekkoslovakian kommunistien, Tshekkoslovakian työtätekevien taistelulla sosialististen saavutusten lujittamiseksi on suuri kansainvälinen merkitys.

Tshekkoslovakian tapahtumien tarjoama oppitunti osoitti jälleen kerran havainnollisesti ja vakuuttavasti, että sosialismia rakennetaan luokkataistelun olosuhteissa, joka käy yhä kiivaammaksi. Niin kauan kuin imperialismi on olemassa, se jatkaa yrityksiään sekaantua sosialististen maiden asioihin, saada aikaan eräänlainen liitto ja yhteistoiminta kumottujen riistäjäluokkien jäänteiden ja kaikkien vanhoissa katsantokannoissa pitäytyvien kanssa, joita väistämättömästi säilyy eräässä väestön osassa pitkän aikaa sosialistisen vallankumouksen jälkeenkin. On alituiseen säilytettävä vallankumouksellinen valppaus — kas siinä se opetus, jonka olemme saaneet Tshekkoslovakiassa kehittyneen luokkataistelun kokemuksista.

Tshekkoslovakian tapausten opetukset todistavat edelleen, miten tärkeää on suhtautua leppymättömästi revisionistiseen ja oikeisto-opportunistiseen vaaraan.

Me kommunistit emme voi, meillä ei ole oikeutta unohtaa, mitä Lenin opetti. Ja hän opetti leppymätöntä suhtautumista opportunismiin, joka on ”porvariston organisoitu ase työväenliikkeen sisällä”. Ei ole mitään vahingollisempaa ja turmiollisempaa proletaarien asialle kuin ”puolueensisäinen diplomatia” opportunistien

kanssa, varoitti maailman proletariaatin johtaja. Työväenluokka ei voi saavuttaa maailmanhistoriallisia päämääriään eikä toteuttaa sosialismin tavoitteita, ellei se käy päättävää taistelua opportunismia vastaan. Näin asetti kysymyksen Lenin. Ja koko vallankumoustaistelun kokemus, koko sosialistisen rakennustyön kokemus vahvistaa kerta toisensa jälkeen, että hän oli oikeassa.

Proletariaatin diktatuurin vallitessa revisionistit ja opportunistit kuvastavat ei-proletaaristen, porvarillisten ja pikkuporvarillisten väestökerrosten painetta, tottumuksen voiman painetta, menneisyydeltä perittyjen katsomusten ja jäänteiden — muun muassa nationalististen — painetta. Ulkomaisten imperialistien kaikin tavoin yllyttäminä ja yhteiskuntakehityksen tiettyjä vaikeuksia ja ristiriitoja hyväksikäyttäen revisionistit yrittävät aktiivisesti vaikuttaa hallitsevien kommunististen puolueiden politiikkaan ja riistää siltä proletaarisen luokkasisällön. Unkarin vuoden 1956 tapahtumien ja Tshekkoslovakian vuoden 1968 tapahtumien tarjoama kokemus osoittaa, että revisionistit ja opportunistit tosiasiassa valmistelevat maaperää ja raivaavat tietä vastavallankumoukselle. Siksi taistelu revisionismia ja opportunismia vastaan on ollut ja tulee olemaan kommunistien tärkeimpiä tehtäviä.

Tshekkoslovakian tapahtumien opetukset kertovat meille jälleen kerran myös siitä, miten valtava vastuu on hallitsevilla kommunistisilla puolueilla. Kokemus osoittaa, että kommunistisen puolueen kutsumuksena on alituisesti pitää kättään ajan valtimolla, lujittaa johtavaa rooliaan yhteiskunnan elämässä, alituisesti syventää yhteyksiä joukkoihin, reagoida ajoissa yhteiskunnan kehityksen aikana syntyviin ongelmiin ja luovasti ratkaista ne johdonmukaisista luokka- ja puolueasemista käsin oikein, marxilais-leniniläisen poliittisen linjan pohjalla.

Viimein taistelu sosialisminvastaisia vastavallankumouksellisia voimia vastaan Tshekkoslovakiassa nosti mitä polttavimmalla tavalla esille kysymyksen kommunistien kansainvälisestä vastuusta, kun sosialismin kohtalot ovat kyseessä. Ulkoisen ja sisäisen taantumuksen yrityksiin heikentää sosialismin asemia ja horjuttaa sosialistista kansainyhteisöä voi olla vain yksi ainoa vastaus — veljesmaiden entistä voimakkaampi tiivistyminen sosialistisen internationalismin pohjalla ja keskinäinen tuki taistelussa imperialismin hankkeita vastaan ja sosialistisen rakenteen lujittamisen puolesta.

Yhteinen kantamme tästä kysymyksestä ilmenee selvästi kuuden sosialistisen maan veljespuolueiden tunnetusta Bratislavan julkilausumasta. Siinä sanotaan, että sosialismin saavutusten tukeminen, vahvistaminen ja suojeleminen ”on kaikkien sosialististen maiden yhteinen kansainvälinen velvollisuus”. Ja äskettäin pidetyn kommunististen puolueiden kansainvälisen neuvottelukokouksen päätösasiakirjassa sanotaan: ”Sosialismin suojeleminen on kommunistien kansainvälinen velvollisuus.” Voittamaton voimamme on sosialististen veljesmaiden kiinteässä tiiviydessä ja kommunistien kansallisten osastojen yhtymässä.

Tällaiset ovat ne tärkeimmät opetukset, jotka me kaikki kommunistit pakostakin olemme saaneet Tshekkoslovakian tapauksista.

Toverit! Neuvostoliittolais-tshekkoslovakialaisten neuvottelujen lopputulokset ovat jälleen muuan todistus maittemme ja koko sosialistisen kansainyhteisön kasvavasta tiiviydestä, jälleen muuan ilmaus voimistuvasta pyrkimyksestä kaikkien vallankumousvoimien yhtymiseen taistelussa imperialismia vastaan ja sosialismin sekä kommunismin suurien ihanteiden puolesta. Tämä pyr-

kimys ilmeni selvästi kommunististen ja työväenpuolueiden kansainvälisessä neuvottelukokouksessa.

Neuvottelukokous loi hyvät edellytykset vallankumouksen uusille voitoille kaikkialla maailmassa. Mutta jotta näitä edellytyksiä käytettäisiin hyväksi asiaankuuluvalla tavalla, tarvitaan suurta ja aktiivista työtä. Mitä tulee Neuvostoliiton kommunistiseen puolueeseen, niin se ei tule vastedeskään säästämään voimiaan tässä suhteessa.

Puolueemme ja valtiomme tulee vastedeskin käymään johdonmukaista ja leppymätöntä taistelua imperialismia vastaan tehdäkseen tyhjiksi sen aggressiosuunnitelmat ja ehkäistäkseen uuden maailmansodan uhan.

Me tulemme edelleenkin antamaan laajaa apua ja tukea kaikille niille, jotka taistelevat rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta, tovereillemme ja veljillemme kansainvälisessä kommunistisessa, työväen- ja kansallisessa vapautusliikkeessä.

Pysyvänä ja tärkeänä tehtävänämme olemme pitäneet ja pidämme edelleenkin sosialististen valtioiden yhteisön tiiviyden ja mahdin jatkuvan kasvun kaikkinaista edistämistä.

Nykyoloissa on poikkeuksellisen tärkeä asia Taloudellisen keskinäisavun neuvoston 23. istunnon päätösten toteuttaminen käytännössä. Sen avulla voidaan syventää sosialismin maiden välisiä monipuolisia taloussuhteita pitkäaikaisella pohjalla ja käyttää täydellisemmin hyväksi kansainvälisen sosialistisen työnjaon etuja kunkin sosialistisen maan ja koko kansainyhteisön intressien mukaisesti. Vaikea tehtävä, mutta kun se ratkaistaan yhteisin ponnistuksin, me teemme pitkän harppauksen eteenpäin.

Yhä suuremman merkityksen saa sosialismin maiden poliittisen yhteistoiminnan jatkuva kehittäminen. Tällä

alalla on kerätty runsaasti myönteisiä kokemuksia. Mutta samalla on vielä paljon tekemättäkin. Elämä vaatii poliittisia kontakteja, poliittisen toiminnan niveltämistä yhä systemaattisemmaksi ja tehokkaammaksi. Tämän kysymyksen ratkaisu liittyy myös vastaavien organisatoristen muotojen etsintään.

Me pyrimme lujittamaan yhteistyötä kaikkien sosialististen maiden välillä ilman poikkeuksia.

Teitä kaikkia ilmeisesti kiinnostavat suhteemme Kiinaan. Sallinette minun koskettelevan jonkin verran tätä kysymystä.

Tiedätte hyvin, toverit, että vaikeimpanakin aikana, neuvostoliittolais-kiinalaisten suhteiden kärjistyessä äärimmilleen, puolueemme ja valtiomme noudatti selvää ja periaatteellista poliittista linjaa suhteessaan Kiinan kansantasavaltaan. Tämä linja tunnetaan. Osoittaen lujuutta ja päättäväisyyttä suojellessaan neuvostomaan valtiollisia etuja ja turvallisuutta me samalla olemme aina pysytelleet rauhallisina ja hillittyinä. Johdonmukaisesti puolustaen marxilais-leniniläistä kantaa maailman kommunistisen liikkeen ideologian, strategian ja taktiikan kysymyksissä ja sen tiiviyden lisäämisessä olemme samalla aina pyrkineet ratkaisemaan erimielisyydet ja pääsemään yhteistyöhön Kiinan kansantasavallan kanssa, koska olemme sitä mieltä, että sitä vaativat niin molempien maittemme kansojen edut kuin myös kaikkien vallankumouksellisten ja imperialisminvastaisten voimien edut maailmassa.

Juuri siksi me olemme aina osoittaneet vilpitöntä valmiutta neuvotteluihin Kiinan kanssa ja olemme useaan otteeseen esittäneet vastaavia ehdotuksia lähtien Neuvostoliiton ja Kiinan kansojen pitkäaikaisista eduista ja siitä että vain neuvotteluteitse tulee ratkaista Neuvostoliiton ja Kiinan väliset kiistakysymykset.

NKP:n keskuskomitea ja neuvostohallitus ovat tehneet ja tekevät edelleenkin kaiken voitavansa normalisoidakseen suhteet Kiinaan ja avatakseen tien neuvostoliittolais-kiinalaisen ystävyyden palauttamiseen. Kuten tiedämme, viime kuussa tapahtui aloitteestamme Pekingissä toveri Aleksei Kosyginin johtaman neuvostoliittolaisen valtuuskunnan ja toveri Tshou En-lain sekä Kiinan hallituksen muiden jäsenten välinen tapaaminen. Tämän tapaamisen aikana pohdittiin valtioiden välisten suhteiden eräitä kysymyksiä. Mielipiteiden vaihtoa jatkettiin sittemmin virallisen kirjeenvaihdon välityksellä, ja kuten tiedätte, Pekingissä on nyt aloitettu kummankin osapuolen hallitusvaltuuskuntien väliset neuvottelut. NKP:n keskuskomitea ja neuvostohallitus haluaisivat toivoa, että näissä neuvotteluissa käsitellään asioita myönteisessä ja realistisessa sävyssä.

Neuvostopuolella ei ole puutetta hyvästä tahdosta. Me puollamme Neuvostoliiton ja Kiinan välisten rajaynnä muiden kysymysten ratkaisemista vakaalla ja oikeudenmukaisella perustalla tasavertaisuuden, keskinäisen kunnioituksen ja kummankin maan etujen huomioonottamisen hengessä. Jos myös kiinalainen osapuoli osoittaa hyvää tahtoa, niin se onkin varmasti mahdollista.

Puolueemme on aina tähdentänyt, että sosialismin maiden tiiviydestä, niiden toimintayhtenäisyydestä maailmannäyttämöllä riippuu huomattavassa määrin yleinen kansainvälinen tilanne ja ihmiskuntaa askarruttavien ongelmien ratkaisu.

Mitä lujempi on sosialismin maiden taisteluliitto, sitä varmemmiksi tuntevat itsensä rauhan ja edistyksen voimat kaikkialla maailmassa ja sitä tehokkaampi on se vastarinta, jonka vapaudentahtoiset kansat kaikkialla tarjoavat imperialistien aggressiiviselle politiikalle. Tästä

on erityisen selvänä esimerkkinä Vietnamin kansan sankarillinen taistelu. Juuri Neuvostoliiton ja muiden sosialististen veljesmaiden monipuolinen apu ja tuki, kuten vietnamilaiset ystävämme jälleen vahvistivat vieraillessaan hiljattain Moskovassa, mahdollistavat Vietnamin patrioottien erinomaiset voitot hyökkääjistään. USA:n imperialismin Vietnamin seikkailun toivottomuus on nyt tunnettu koko maailmalle. Siitä käy yhä tietoisemmaksi myös Amerikan kansa, jonka mielenosoitukselliset vaatimukset Vietnamia vastaan suunnatun hyökkäyksen lopettamiseksi käyvät yhä joukkomittaisemmiksi luonteeltaan, kuten viime päivät ovat osoittaneet.

Arabimaiden kansat jatkavat taisteluaan imperialististen hyökkääjien hankkeita vastaan. Arabimaihin meitä yhdistää kiinteä ja vilpitön ystävyys. Neuvostoliitto ja muut sosialistiset maat tukevat aktiivisesti niiden taistelua itsenäisyydestään, oikeudestaan vapaaseen edistykselliseen kehitykseen ja Israelin hyökkäyksen seurausten eliminoimiseen. Aggressio Lähi-idässä on lopetettava ja vakaa rauha on turvattava tällä planeettamme alueella — sitä vaativat kaikkien rauhantahtoisten kansojen edut.

Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian samoin kuin muidenkin Euroopan sosialististen maiden ulkopolitiikan keskeisimpiä kohtia on kysymys, miten turvata vakaa rauha Euroopassa ja rauhanomainen yhteistyö Euroopan kaikkien valtioiden kesken.

Me puhumme aivan tarkoituksellisesti niin itsepäisesti ja jatkuvasti Euroopan kollektiivisen turvallisuusjärjestelmän luomisesta. Meille se ei ole pelkästään houkutteleva iskulause. Kysymys on elintärkeästä ongelmasta, joka mitä välittömimmin koskee satojen miljoonien ihmisten tulevaisuutta Euroopassa. Eikä vain Euroopassa.

Taistelussa rauhan ja turvallisuuden puolesta me ojennamme kätemme kaikille Euroopan valtioille. Ohjelmamme tällä alalla on esitetty laajalti tunnetuissa asiakirjoissa — Bukarestin ja Budapestin julistuksissa, jotka laadittiin Varsovan sopimusmaiden toimesta, Karlovy Varyn neuvottelukokouksessa laaditussa kommunistipuolueiden julistuksessa ja muissa.

Me emme halua sen murhenäytelmän toistuvan joka maksoi Euroopan kansoille miljoonia ihmishenkiä. Juuri siksi Varsovan sopimusmaiden poliittinen konsultatiivinen komitea kehotti kaikkia Euroopan valtioita kokoontumaan yleiseurooppalaiseen neuvottelukokoukseen, jossa voitaisiin viitoittaa käytännölliset toimenpiteet Euroopan muuttamiseksi rauhan ja tasavertaisen monipuolisen yhteistoiminnan mantereeksi.

Kuvaavaa, on että tämä vetoomus sai laajaa myönteistä vastakaikua eurooppalaisessa yleisössä. Se sai tukea useilta hallituksilta ja puolueilta sekä monilta parlamentaarikoilta. Jokin aika sitten Suomen hallitus ehdotti aloitettavaksi konkreettiset ja käytännölliset valmistelut neuvottelukokousta varten. Omasta puolestamme olemme valmiit osallistumaan aktiivisesti tähän toimeen.

Me ymmärrämme tietysti, että Euroopan turvallisuuden takaamisen tiellä on paljon esteitä. Suurin niistä on jo vuosikausia ollut Saksan liittotasavallan hallitsevien piirien epärealistinen kostohenkinen politiikka, nämä kun eivät halua tyytyä toisen maailmansodan aikaisen kansojen antifasistisen taistelun poliittisiin tuloksiin, vaan varustautuvat voimakkaasti haaveillen Euroopan kartan muuttamisesta.

Kuten tiedätte, Länsi-Saksan viime vaalien tuloksena tapahtui maassa huomattavia muutoksia poliittisissa voimasuhteissa. Kristillis-demokraattinen liitto — monopolistisen suurpääoman puolue, joka 20 vuoden ajan

pysyi vallassa ja on suoranaisessa vastuussa kostohenkisyyden ja militarismin renessanssista Länsi-Saksassa — menetti hallituspaikkansa. On muodostettu uusi hallituskokoomus, jossa ratkaisevaa osaa näyttelevät sosialidemokraatit. Tämä kokoomus on esittänyt useita julkilausumia, joissa tähdennetään halua omaksua realistisempi asenne kansainvälisissä kysymyksissä.

Haluaisimme uskoa, että näitä aikeita julistetaan vakavassa mielessä. Saksan liittotasavallan johtavilla piireillä on laajat mahdollisuudet toteuttaa ne käytännössä. On helppo ymmärtää, millainen merkitys olisi esimerkiksi sillä, että Länsi-Saksan hallitus virallisesti tunnustaisi Euroopassa muodostuneet rajat mukaanluettuna Länsi-Saksan ja DDR:n välinen raja, että se tunnustaisi Münchenin sopimuksen alusta alkaen pätemättömäksi, että se luopuisi CDU:n hallituksen esittämästä epäoikeudenmukaisesta vaatimuksesta edustaa koko Saksan kansaa jne. Tällaiset toimenpiteet samoin kuin Länsi-Saksan liittyminen ydinsulkusopimukseen ja sen osallistuminen yhdessä muiden valtioiden kanssa Euroopan kollektiivisen turvallisuusjärjestelmän luomiseen olisivat kiistattomasti myönteisenä panoksena ratkaistaessa pulmia, joista ennen kaikkea riippuu vakaa rauha ja kansojen turvallisuus.

Luonnollisesti Länsi-Saksan hallituksen siirtyminen politiikkaan, joka vastaa Euroopassa vallitsevaa reaalista asiaintilaa ja vakaan rauhan etuja, kohtaisi ymmärtämystä ja tukea Neuvostoliiton ja oletettavasti myös muiden Euroopan kansojen taholta.

Euroopan kansojen pyrkimys rauhanomaiseen yhteistyöhön toteutukoon käytännössä. Se on aikamme vaatimus.

Toverit! Vain muutaman kuukauden kuluttua vietämme merkkipäivää kommunistisen puolueen, neuvostokansan ja koko edistyksellisen ihmiskunnan historiassa

— Vladimir Iljitsh Leninin syntymän 100-vuotispäivää. Puolueemme pitää valmistautumista Lenin-juhlaan eräänlaisena tilintekona siitä miten Iljitshin kuolemattomia neuvoja on käytännössä toteutettu. Kaikki isänmaamme menestykset taistelussa kommunismin voiton puolesta, kaikki mistä puolue ja neuvostokansa on ylpeä, on saavutettu sen ansiosta, että NKP on toiminnassaan horjumatta noudattanut Marxin-Leninin oppia ja johdonmukaisesti kulkenut leniniläistä linjaa.

Meidän aikanamme paljastuu yhä täydellisemmin, miten syvällisen nerokkaasti Lenin ennusti yhteiskunnan taloudellisen, yhteiskunnallispoliittisen ja henkisen elämän sosialistisen organisaation dynaamisuuden ja tehokkuuden. ”Se porvarillinen käsitys, että sosialismi muka on jotain kuollutta, kangistunutta, ikuisiksi ajoiksi määrättyä, on rajattoman valheellinen, kun itse asiassa vain sosialismissa alkaa nopea, todellinen ja todella joukkomittainen . . . liike eteenpäin kaikilla yhteiskunta- ja yksilöelämän aloilla”, osoitti Lenin.

Puolueemme ja kaikki neuvostoliittolaiset ovat ylpeitä saavutuksista taloudellisessa ja kulttuurirakennustyössä sekä kansan elämän kohentamisessa. Nämä saavutukset ovat työläistemme, kolhoosilaistemme ja sivistyneistömme ankaran työn hedelmä. Mutta puolueen velvollisuus on aina katsoa eteenpäin ja nähdä tulevaisuuteen. Me haluamme, että kansa eläisi vieläkin paremmin ja että neuvostoihmisten rauhanomainen työ varjeltuisi aina ja luotettavasti kaikkinaisilta kajoamisilta. Mutta sitä varten on lisättävä valtiomme taloudellista mahtia, lujitettava sen puolustusta, päästävä yhä uusiin saavutuksiin teollisuuden ja maatalouden kehittämisessä.

Juuri nämä tavoitteet määräävät NKP:n politiikan nykyvaiheessaan. Sen ytimenä on 23. puoluekokouksen päätösten toteuttaminen. Tärkeänä pidämme koko kan-

santalouden suunnitelmallisen kehityksen turvaamista. Siihen pyrkien puolueemme on laatinut laajan toimenpideohjelman, joka tähtää teollisuuden ja maatalouden suunnittelu- ja johtamismenetelmien jatkuvaan parantamiseen. Jatkuvasti pidämme huolta yhteiskunnan koko poliittisen organisaatiojärjestelmän täydellistämisestä ja sosialistisen demokratian jatkuvasta kehittämisestä.

Ratkaisevana edellytyksenä neuvostoyhteiskunnan edessä olevien tavoitteiden menestykselliselle saavuttamiselle pidämme kommunistisen puolueen ja sen johtavan roolin jatkuvaa lujittamista yhteiskuntamme elämässä. NKP tulee edelleenkin kunnialla suorittamaan osuutensa neuvostokansan taisteluhenkisenä etujoukkona ja kantamaan korkealla marxismi-leninismin ja proletaarisen internationalismin lippua.

Neuvostoihmisten nykyinen sukupolvi elää suurta aikaa ja työskentelee suuressa vapaassa maassa ja sen työ on luovaa, uhrautuvaa työtä, joka ratkaisee maan kohtalon. Isänmaamme maine, mahti ja kukoistus riippuvat viime kädessä maamme maaseudun ja kaupunkien ahertajien tarmosta, taidosta, tunnollisuudesta ja itsekurista. Suuri Lokakuu ja sosialismi ovat tehneet neuvostoihmisestä sen mitä hän on tänään — valtion täysivaltaisen isännän, joka aktiivisesti taistelee uuden rakenteen puolesta, palavasieluisen patriootin, taitavan työntekijän, tietoisen kansalaisen sosialistisessa yhteiskunnassa. Juuri tässä leniniläinen puolueemme näkee tärkeimmän ja ratkaisevimman saavutuksensa.

Toverit! Me katsomme luottaen tulevaisuuteen. Me tiedämme, että eteemme voi tulla ja tuleekin vaikeita tehtäviä, mutta me olemme varmat siitä, että me saavutamme tuon suuren päämäärän, kommunismin, jonka puolesta Neuvostoliiton kommunistinen puolue, Tshekko-

slovakian kommunistinen puolue ja koko maailman kommunistit taistelevat. Meidän varmuutemme perustuu siihen, että me kommunistit olemme saaneet käsiimme parhaimman aseen taistelussa uuden yhteiskuntajärjestyksen puolesta. Se ase on valioluokan marxilaisleniniläinen teoria. Voimamme monikertaistaa sosialistinen internationalismi, jonka avulla voimme voittaa vaikeimmatkin esteet.

Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunnan vierailu maahamme ja tämän vierailun tulokset symbolisoivat parhaalla mahdollisella tavalla ja korostavat maittemme kansojen internationalististen veljessuhteiden merkitystä.

Jos yrittäisi yhdellä ainoalla lauseella määritellä Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunnan vierailun tärkeimmän tuloksen, niin voisi sanoa, että se merkitsee neuvostoliittolais-tshekkoslovakialaisen ystävyyden jatkuvaa lujittumista, puolueittemme, hallitustemme ja kansojemme välisen luottamuksen ja yhteisymmärryksen vahvistumista. Juuri näiden aatteiden kyllästämä on yhteinen neuvostoliittolais-tshekkoslovakialainen tiedonanto, jonka allekirjoitimme tänään.

Rakkaat tshekkoslovakialaiset ystävät! Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian suuri ystävyys, joka vahvistettiin verellä, jonka sankarit vuodattivat taisteluissa fasistivalloittajia vastaan, kasvaa ja lujittuu yhteisessä liikkeessämme yhteistä päämäärää kohti. Se saa yhä syvällisempää sisältöä. Yksimielisesti hyväksymämme päätös allekirjoittaa Tshekkoslovakian vapautumisen 25-vuotispäivänä uusi ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimus, tulee edelleenkin lujittamaan tätä ystävyyttä. Kuin jalo teräs tulessa se karaistuu leppymättömässä taistelussa kaikkia sosialismin vihollisia vastaan, avoimia ja naamioituja, kaikkia niitä jotka haluavat riistää kan-

soiltamme niiden historialliset vallankumoukselliset saavutukset. Ystävyytemme on puhdas ja rikkomaton, se on muodostunut erottamattomaksi osaksi kansojemme tietoisuutta. Se on ikuista ystävyyttä tai kuten Tshekkoslovakiassa sanotaan, "na večny časy" — ikuisiksi ajoiksi. Sydämellinen kiitos Tshekkoslovakian puolue- ja valtionjohtajille siitä, että heidän vierailunsa maahamme auttoi ottamaan jälleen yhden merkittävän askeleen eteenpäin neuvostoliittolais-tshekkoslovakialaisen ystävyyden kehityksessä!

Toverit! Sallikaa minun vielä lopuksi tervehtiä lämpimästi tshekkoslovakialaisia ystäviämme ja toivottaa heille uusia menestyksiä heidän ratkaistessaan sosialistisen Tshekkoslovakian edessä olevia suuria rakennustehtäviä. Rakkaat vieraat, viekää moskovalaisten ja kaikkien neuvostoliittolaisten lämpimät terveiset sosialistisen Tshekkoslovakian kommunisteille ja kaikille työtätekeville.

Eläköön Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian kansojen luja ja rikkomaton ystävyys!

Eläköön Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian kommunistien veljesliitto!

Eläköön sosialismia ja kommunismia rakentavien kansojen internationaalinen solidaarisuus!

Eläköön suuri, ikuisesti elävä, kaikki voittava oppi — marxismi-leninismi!

Ludvik Svobodan puhe Kremlin kongressipalatsin joukkokokouksessa

Rakas toveri Brezhnev!

Rakas toveri Podgornyi!

Rakas toveri Kosygin!

Rakkaat neuvostoliittolaiset ystävät!

Rakkaat moskovalaiset!

Ennen kaikkea haluaisin koko sydämestäni kiittää toveri Brezhneviä hänen lämpimistä sanoistaan, jotka hän osoitti valtuuskunnallemme, Tshekkoslovakian kommunistiselle puolueelle ja koko Tshekkoslovakian kansalle. Kaikille teille, rakkaat ystävät, tahtoisin välittää valtuuskuntamme lämpimät kiitokset siitä ystävällisestä vastaanotosta, joka on tullut osaksemme kaupungissanne.

Voin vakuuttaa teille, että täällä kuten kaikkialla muuallakin Neuvostoliitossa, missä olemme käyneet, olemme tunteneet todellakin olevamme kuin kotonamme.

Kuten toveri Brezhnev jo sanoi, olemme juuri allekirjoittaneet yhteisen asiakirjan, jossa esitetään yhteenveto neuvotteluistamme ja vierailustamme. Haluan lausua Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunnan puo-

lesta, että olemme täysin tyytyväiset näihin tuloksiin. Nämä olivat avoimet, sydämelliset ja vilpittömät ystävien ja toverien keskeiset neuvottelut siitä, miten voitaisiin entistä enemmän lujittaa Tshekkoslovakian ja neuvostokansan ystävyyttä, miten parhaiten ja tehokkaimmin olla yhteistyössä maittemme kehityksen ja kansojemme onnellisen tulevaisuuden hyväksi, miten yhdessä edistää edelleenkin sosialististen maiden yhtenäisyyden, koko kansainvälisen kommunistisen ja työväenliikkeen yhtenäisyyden vahvistamista sekä Euroopan ja koko maailman rauhan ja turvallisuuden voimistumista.

Eilen palasimme ympäri Neuvostoliittoa tekemältämme matkalta. Kaikki mitä näimme, kaikki tapaamisemme neuvostoihmisten kanssa tekivät meihin unohtumattoman vaikutuksen. Kaikkialla jouduimme todistamaan uhrautuvia luovia ponnisteluja tehtaissa, kollektiivitiloilla ja tieteellisissä tutkimuslaitoksissa. Näimme järjestystä, hyvin organisoitua työtä, voimakasta työkuria ja saavutettua menestystä. Vakuutuimme siitä, miten valtavasti huomiota neuvostojohto kiinnittää tieteen ja tekniikan nykyiseen kehitykseen ja millaisiin mainioihin ihmisiin se nojautuu — sivistyneisiin ja viisaisiin ihmisiin.

Ja käydessämme avaruusasemalla vakuutuimme omin silmin siitä, että Neuvostoliiton puolustusmahdin takaa paitsi mainiosti koulutettu miehistö, nuo palavasieluiset patriootit ja internationalistit, myös paras mahdollinen kalusto. Sotilaana ymmärrän erityisen hyvin, millaisena luotettavana takeena meidän turvallisuudellemme ja kaikkien sosialististen maiden turvallisuudelle sekä maailmanrauhalle tämä mahti on.

Onnittelemme koko sydämestämme teitä, rakkaat toverit, saavuttamastanne menestyksestä. Me toivomme teille samoin kuin myös itsellemme ja maailman kaikille edistyksellisille ja rauhantahtoisille voimille, että voisim-

me kulkea uuisen loistavien saavutusten tietä kaikilla inhimillisen toiminnan aloilla.

Katson teitä, rakkaat toverit, katson tätä kaunista salia ja muistelen toista tapaamistani neuvostoliittolaisten kanssa täällä Moskovassa. Se tapahtui slaavilaisten kansojen sotilaitten kokouksessa, jonka yleisslaavilainen komitea kutsui koolle helmikuussa 1944 kuuluisaan Pylvässaliin. Me valtuutetut saavuimme silloin suoraan rintamalta.

Meidän ensimmäisellä itsenäisellä tshekkoslovakialaisella prikaatilla oli jo silloin takanaan Sokolovon taistelut, Kievin, Belotserkovin, Zhashkovin vapautus ja paljon muuta. Kuten tiedätte, sotilasyksikkömme oli ensimmäinen ulkomainen osasto, joka rinta rinnan neuvostoarmeijan kanssa astui taisteluun Hitlerin joukkoja vastaan.

Silloin me olimme rajattoman liikuttuneita meille osoitetusta lämpimästä vastaanotosta. Neuvostoliittolaiset eivät salanneet vilpitöntä iloaan siitä, että tshekkoslovakialaiset seisoivat ja taistelivat samassa rivissä neuvostoarmeijan kanssa.

Koko prikaatimme puolesta minä silloin vannoin, että tulisimme toimimaan ja taistelemaan niin, kuin uskollisuutemme kansaamme ja rakkautemme isänmaatamme kohtaan käskee. Prikaatimme kaikkien sotilaiden puolesta minä lausuin silloin yksimielisen toivomuksen, että veljesliitto suuren ja mahtavan neuvostokansan kanssa, yhdessä vuodatetulla verellä sinetöity liitto muodostuisi lujaksi ja horjumattomaksi perustaksi kansojemme elämälle ja kukoistukselle.

Olin varma siitä, että tämä toive toteutuisi, koska siinä kuvastui koko kansamme tahto. Valamme me pidimme kunnialla. Fasisminvastaisen taistelun voitokkaita lippuja kannoimme aina vuoden 1945 maineikkaisiin toukokuun

päiviin yhdessä joukkojemme ja neuvostoarmeijan kanssa, joka pelasti ja vapautti isänmaamme.

Tämä vierailumme liittyy välittömästi silloin lausumiimme hartaisiin toivomuksiin ja kaikkeen siihen, mitä sen jälkeen olemme yhdessä tehneet näiden toivomusten toteuttamiseksi. Siksi me voimme tänään tyytyväisinä ja tulevaisuuteen uskoen sanoa: Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton kansojen veljesliitosta on tullut todellisuutta ja Tshekkoslovakian kansojen elämän sekä kukoistuksen perusta. Kenenkään ei ole onnistunut eikä onnistu tehdä sitä tyhjäksi!

Kaikukoot tänään niin kuin silloinkin nämä sanat: Lujittukoon ja kehittyköön Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton kiinteä veljellinen yhteistyö kansojemme onneksi, niiden yhteisen onnellisen tulevaisuuden hyväksi!

Gustav Husakin puhe Kremlin kongressipalatsin joukkokokouksessa

Kunnioitettu toveri L. I. Brezhnev!

Kunnioitettu toveri N. B. Podgornyi!

Kunnioitettu toveri A. N. Kosygin!

Arvoisat toverit, rakkaat neuvostoliittolaiset ystävät!

Sallikaa minun Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunnan puolesta sydämellisesti tervehtiä tätä Moskovan työtätekevien kokousta, joka on omistettu Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton ystävyydelle, sekä välittää vilpitön toverillinen tervehdys Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitealta, Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan hallitukselta ja koko kansaltamme Neuvostoliiton kommunistiselle puolueelle, Neuvostoliiton korkeimmalle neuvostolle, neuvostohallitukselle, erityisesti Moskovan työtätekeville ja koko Neuvostoliiton veljeskansalle.

Haluaisin vielä kerran sydämellisesti kiittää Neuvostoliiton kommunistisen puolueen johtoa ja neuvostohallitusta kutsusta saapua viralliselle ystävyysvierailulle sankarilliseen ja kauniiseen maahanne. Puolue- ja hallitusval-

tuuskuntamme vierailun aikana meillä on ollut tilaisuus pohtia useita tärkeitä yhteisiä ongelmia puolueenne ja valtionne edustajien kanssa sekä tutustua neuvostokansan työhön ja elämään. Tätä vierailuamme pidämme sangen hyödyllisenä ja menestyksellisenä.

Niinä kahdeksana päivänä, jotka olemme oleskelleet Moskovassa, Volgogradissa, Kievissä ja muualla Neuvostoliitossa, olemme vakuuttuneet siitä, millaisiin valtaviin saavutuksiin neuvostokansa on päässyt teollisuuden, maatalouden, tieteen, tekniikan ja kulttuurin kehittämisessä sekä neuvostokansan elintason kohottamisessa.

Oleskelumme ensi hetkistä saakka me täällä Neuvostoliiton maaperällä tunsimme olevamme ystäviemme, lähimpien liittolaistemme ja toveriemme luona. Kaikkialla kohtasimme myötätuntoa, toveruutta ja veljeyttä Tshekkoslovakian kommunistista puoluetta, kansaamme ja valtiotamme kohtaan. Meitä liikutti syvästi se vieraanvaraisuus ja huomaavaisuus, jolla neuvostoliittolaiset kohtelivat valtuuskuntaamme Tshekkoslovakian kansan edustajana, kaikkialla tunsimme osoitettavan voimakasta kiinnostusta Tshekkoslovakian ongelmia ja kansamme elämää kohtaan. Neuvostoliiton matka teki valtuuskuntamme jäseniin voimakkaan vaikutuksen.

Ne paikat, joissa kävimme Neuvostoliitossa, ovat poikkeuksellisen merkittäviä neuvostokansan historiassa ja elämässä, mutta samalla ne ovat Tshekkoslovakian kansan samoin kuin koko edistyksellisen ihmiskunnan suuren huomion ja arvonannon kohteita. Volgogradin sankarikaupunki on muodostunut Euroopan kansojen fasismia vastaan käymän taistelun vertauskuvaksi. Neuvostoarmeijan historiallinen voitto Stalingradin luona merkitsi paitsi käännekohtaa toisen maailmansodan kulussa, myös toivoa Tshekkoslovakian orjuutetuille kansoille. Se innosti

niitä fasisminvastaisessa taistelussa ja oli fasistisesta barbaarisuudesta saavutettavan voiton takeena.

Vieraillessamme Volgogradissa, Kievissä ja muualla Neuvostoliitossa muistin ensimmäisen matkani Neuvostoliittoon tammikuussa 1945. Näin kaikkialla poltettuja kyliä ja raunioituneita kaupunkeja, teollisuus- ja kulttuurilaitoksia. Monet meistä saivat silminnähtävän todistuksen niistä valtavista vahingoista, joita neuvostomaa, sen kansantalous ja väestö joutuivat kärsimään natsihyökkäyksen takia. Siksi me kaikkialla ihailimme neuvostokansan sankarillisen työn tuloksia, koska se suurista ihmisuhreista huolimatta oli paitsi korjannut ennalleen sodan raunioittaman talouselämän ja aineelliset arvot, myös saanut isänmaansa nousuun kaikilla aloilla.

Ja tämän päivän Volgograd on mainio esimerkki neuvostoihmisten uhrautuvasta työstä, kun he raunioista pystyttivät entistä paljon kauniimman ja rikkaamman kaupungin. Sotavuosien sankaruus moninkertaistui heidän uroteoissaan sosialistisessa työssä.

Matkamme Ukrainaan ja varsinkin sen pääkaupunkiin Kieviin, osoitti jälleen kerran, millaiset perinteelliset ystävyydentunteet ja sympatiat vallitsevat keskinäisissä suhteissamme. Keskusteluissamme muistelimme yhteistä taistelua toisen maailmansodan vuosina, Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian kansojen taisteluperinteitä, tshekkoslovakialaisen armeijakunnan kamppailua rinta rinnan neuvostoarmeijan kanssa, neuvostoarmeijan osuutta Tshekkoslovakian vapauttamisessa fasisti-ikeestä ja neuvostoliittolaisten sissien apua Slovakian kansannousun aikana ja Tshekkoslovakian kansan käydessä kansallista vapautustaistelua, joka huipentui Prahan vapautukseen toukokuun 9. päivänä 1945.

Meidän maassamme ovat alkaneet neuvostoarmeijan suorittaman Tshekkoslovakian vapautuksen 25-vuotis-

juhlallisuudet. Koko maamme valmistautuu juhlimaan neuvostoarmeijan ja neuvostokansan vapauttajan roolia toisessa maailmansodassa ja kunnioittamaan niiden neuvostoliittolaisten muistoa, jotka itsensä uhraten loivat mahdollisuuden nostaa Tshekkoslovakian valtion jaloilleen ja rakentaa kansoillemme vapaan elämän. Slovakian kansannousun sekä Karpaateilla ja Dukelin solassa suoritettujen unohtumattomien taisteluoperaatioiden 25-vuotisjuhlallisuuksien aikana kansamme äskettäin ilmaisi syvän kiitollisuutensa ja rakkautensa Neuvostoliittoa kohtaan vapautuksestaan sekä myös osoitti pyrkivänsä mahdollisimman kiinteän ja monipuolisen yhteistyön kehittämiseen. Tänään Tshekkoslovakian itsenäistymisen 51-vuotispäivän aattona on vielä kerran toistettava se tunnettu historiallinen totuus, että ilman neuvostokansan ja sen armeijan taistelua ja uhreja ei olisi vapautta niin Tshekkoslovakian kuin monien muidenkaan maiden kansoilla Euroopassa ja maailmassa.

Juuri näissä raskaissa taisteluissa yhteisen vapautemme puolesta syntyi iskulause ”Neuvostoliiton kanssa ikuisiksi ajoiksi!” Ja matkamme aikana olemme yhä uudelleen tiedostaneet tämän iskulauseen merkityksen ja totuuden paitsi historiallisessa mielessä myös elävänä testamenttina Tshekkoslovakian kansan nykyhetkelle ja tulevaisuudelle. Ystävyys ja yhteistyö Neuvostoliiton kanssa on kansallisen ja valtiollisen olemassaolomme tärkein edellytys.

Poikkeuksellisen voimakkaan vaikutuksen meihin teki käynti avaruusasemalla, kuten toveri Svoboda täällä jo mainitsikin. Neuvostoliittolaiset ystävämme tarjosivat meille tilaisuuden konkreettisesti tutustua neuvostotieteen ja -tekniikan saavutuksiin avaruuden tutkimuksessa. Se mitä saimme tietää tämän alan saavutuksista ja mitä meillä oli tilaisuus omin silmin nähdä, todistaa paitsi neuvostokansan valtavasta ja uhrautuvasta työstä, myös

ja ennen kaikkea siitä, että sopusointuisen keskinäisen vaikutuksen ansiosta neuvostotiede ja -tekniikka ovat epäilemättä saavuttaneet johtavan aseman maailmassa. Olemme ylpeitä työnne tuloksista, maailman ensimmäisen sosialistisen valtion tuloksista tällä alalla, joka hyödyttää paitsi sosialistista kansainyhteisöä myös koko ihmiskuntaa.

Ei ole mikään salaisuus, että rakettitekniikan suurella edistyksellä on myös sotilaallinen puolensa. Vaikutelmamme ja havaintomme vieraillessamme avaruusasemalla ylittivät kaikki odotuksemme ja varmistivat meitä uskossamme Neuvostoliiton asevoimien voittamattomaan mahtiin ja ylpeydessämme siitä, että olemme sellaisen mahtavan ja mitä nykyaikaisimpia välineitä hallitsevan valtion liittolaisia. Se takaa myös meidän valtiomme turvallisuuden ja on varoituksena kaikille niille, jotka tahtoisivat häiritä Neuvostoliiton ja sosialistisen kansainyhteisön tyyntä ja rauhantahtoista rakennustyötä. Tässä yhteydessä me ymmärsimme, millaisia aineellisia ja rahallisia uhrauksia Neuvostoliitto tekee suojellakseen koko sosialistista leiriä ja tukeakseen koko maailman edistyksellisiä ja demokraattisia voimia.

Ottaen huomioon imperialismin taholta uhkaavan vaaran tulee nykyisessä luokkajakoisessa maailmassa ottaa lukuun myös nämä seikat. Niiden avulla Tshekkoslovakiankin kansa voi tehdä tyyntä ja rauhallista luovaa työtä.

Käyttäen tilaisuutta hyväksemme haluamme onnitella neuvostokansaa ja sen kommunistista puoluetta suurista saavutuksista teollisuuden, maatalouden, tieteen, tekniikan, kulttuurin ja maanpuolustuksen kaikkinaisessa kehittämisessä ja toivottaa sille runsaasti uutta ja entistä suurempaa menestystä.

Vierailumme aikana vakuutuimme jälleen siitä, miten suurta arvovaltaa NKP nauttii neuvostoliittolaisten keskuudessa, onhan se organisoinut kaikki neuvostokansan saavutukset, ja miten neuvostokansa kokonaisuudessaan ja täydellisesti tukee sen politiikkaa. Tämä johtuu Neuvostoliiton kommunistisen puolueen periaatteellisesta politiikasta, joka toteuttaa käytännössä V. I. Leninin nerokkaita aatteita ja neuvoja.

Suuren vaikutuksen teki meihin neuvostoliittolaisten isänmaallisuus ja samalla heidän internationalistiset tunteensa, vilpitön veljellinen suhde kansaamme, muita sosialistisia maita ja koko maailman edistyksellisiä ihmisiä kohtaan.

* * *

Arvoisat toverit, rakkaat ystävät!

Kansojemme ja valtioittemme välisillä suhteilla on pitkät ja koetellut perinteet. Ei ihme, että kansamme 25 vuotta sitten päätti liittää maansa turvallisuuden takaamisen ystävyyteen ja liittoon neuvostovaltion kanssa.

Meidän vierailumme on jatkoa Tshekkoslovakian työväenluokan ja Neuvostoliiton välisen luokkasolidaarisuuden vanhoille perinteille, jotka ovat peräisin ajalta ennen sotaa ja Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen taistelua esimüncheniläisen tasavallan kaudella. Se on jatkoa perinteille, jotka ovat muodostuneet yhteisessä taistelussa fasismia vastaan ja monivuotisen yhteistyön myönteisissä kokemuksissa sosialismia Tshekkoslovakiaan rakennettaessa, mikä taas on ollut valtiollemme ja kansallemme turvallisuuden takeena niin Euroopan kuin koko maailman mitassa ja suonut mahdollisuuden kaikin puolin kehittää talouselämää, kulttuuria ja yhteiskuntaa.

Matkallamme Neuvostoliitossa olemme vakuuttuneet siitä, miten levottomina neuvostoliittolaiset seurasivat

vaarallista sisäpoliittista tilannetta Tshekkoslovakiassa vuosina 1968—69.

Olemme jälleen todenneet, miten tarkoituksenmukaisia ja periaatteellisia olivat Neuvostoliiton kommunistisen puolueen ja neuvostohallituksen edustajien ponnistukset heidän monissa keskusteluissa kiinnittäessään hartaasti huomiotamme vaaralliseen kehitykseen Tshekkoslovakiassa ja pyrkiessään auttamaan entistä johtoamme välttämään kriisi-ilmiöt ja traagiset tilanteet, joihin Tshekkoslovakian kommunistinen puolue ja Tshekkoslovakian yhteiskunta vähitellen ajautui.

Neuvostokansa ja sen johto suhtautuivat täydellä ymmärtämyksellä vuoden 1968 tammikuun oikeisiin tendensseihin, kun pyrimme vapautumaan vanhoista virheistä ja vääristymistä ja ratkaisemaan poliittiset, taloudelliset ja kansalliset pulmamme.

Vuoden 1968 tammikuussa Tshekkoslovakiassa tapahtuneet poliittiset muutokset olisivat määrätietoisen marxilais-leniniläisen johdon opastuksella avanneet Tshekkoslovakian kommunistipuolueelle ja kansalle suuret mahdollisuudet poistaa puutteet ja edistyä edelleen sosialistisen yhteiskuntamme kehittämisessä.

Valitettavasti tätä Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen ja kansamme historiallista mahdollisuutta ei osattu käyttää hyväksi, vaan se päinvastoin käännettiin työväenluokan ja työtätekevien etuja vastaan. Olemme useaan otteeseen puhuneet Tshekkoslovakian tammikuun jälkeisen kehityksen vaarallisesta kriisiluonteesta ja sen syistä. Heikkous ja yhtenäisyyden puute Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen johdossa, jossa vaikuttivat niin ikään oikeisto-opportunistiset ja revisionistiset voimat, avasivat laajat mahdollisuudet paitsi oikeisto-opportunistisille, myös selvästi sosialisminvastaisille ja luonteeltaan vastavallankumouksellisille ryhmille, joita lännessä

olevat imperialistiset voimat täysin tukivat ja innostivat. Nämä voimat hajottivat järjestelmällisesti puoluettamme ja yhteiskuntaamme, ne piileksivät pseudososialististen iskulauseiden suojassa, horjuttivat sosialistisen järjestelmän perustuksia käyttämällä väärin kansan kansallistunteita sekä heikensivät ja murensivat liittolaissuhteitamme sosialistisiin maihin ja internationalistisia suhteita kansainväliseen kommunistiliikkeeseen.

Oikeisto-opportunistit vaikeuttivat siinä määrin puoluejohdon toimintakykyä, että se taisteluitta luopui asemasta toisensa jälkeen niin politiikassa kuin talouselämässäkin ja edisti siten puolueen sisäisen taistelun kiihtymistä puolueen johtopaikoista ja yhteiskunnan sekä valtion hallinnasta oikeisto-opportunististen ja sosialisminvastaisten voimien hyväksi. Tämän seurauksena Tshekkoslovakian kommunistinen puolue ja koko yhteiskuntamme olivat puolentoista vuoden ajan kiihkeän sisäisen taistelun ja kriisien kourissa, mikä johti tasapainoiluun kuilun partaalla.

Me ymmärrämme täysin, että kehitys Tshekkoslovakiassa herätti huolestumista Neuvostoliitossa ja muissa sosialistisissa maissa sekä pelkoa sosialismin kohtalon puolesta Tshekkoslovakiassa samoin kuin toisen maailmansodan tulosten puolesta Euroopassa. Neuvostoliittolaiset ystävämme ja muut liittolaisemme eivät monissa keskusteluissamme mitenkään salanneet kriittistä suhtautumistaan Tshekkoslovakian tilanteen kehitykseen. Valitettavasti puolueemme silloinen johto ei ollut tehtäviensä ja velvollisuuksiensa tasalla eikä kyennyt kunnialla kantamaan vastuuta sosialismin kohtalosta Tshekkoslovakiassa. Se ei vain antautunut oikeisto-opportunistisille ja pikkuporvarillisille reformistisille mielialoille ja painostukselle, vaan toiminnallaan itseasiassa edisti sitä. Tämä

oli välitön syy siihen, miksi vaikeudet syvenivät sisäisessä ja kansainvälisessä tilanteessamme viime vuonna. Tilanteessa, jossa Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden ystävällisistä ja toverillisista neuvoista ei ollut enää apua ja kun puolueemme entinen johto ei täyttänyt velvollisuuksiaan, vaan jopa kieltäytyi tapaamasta veljespuolueiden edustajia, kun se ei organisoinut taistelua opportunistisia ja vastavallankumouksellisia voimia vastaan, kun sosialisminvastaisten ja oikeistovoimien seikkailupolitiikka sysäsi Tshekkoslovakian kehitystä kohti tilanteen jatkuvaa kärjistymistä, joka alkoi jo uhata sisäisen sosialistisen järjestyksemme perusteita ja samalla sosialistisen leirin solidaarisuutta ja turvallisuutta, silloin viime vuoden elokuussa alueellemme siirrettiin viiden ystävämaan joukkoja. Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen entinen johto ja täsmällisemmin sanottuna sen enemmistö katsoi tämän toimenpiteen olevan ristiriidassa kansallisten ja valtiollisten etujen kanssa, koska oikeisto-opportunistit painostivat johtoa muista kuin luokka- ja marxilaisista asenteista käsin. Samalla johto edisti hysteerisen kansalliskiihkoisen kampanjan pääsemistä valloilleen Neuvostoliittoa ja muita sosialistisia maita vastaan porvarillisen ja imperialistisen propagandan tukiessa sitä maamme rajojen takaa. Nyt tiedetään kaikki ne sisä- ja ulkopoliittiset vaiheet, jotka Tshekkoslovakian kommunistinen puolue ja Tshekkoslovakian yhteiskunta läpäisi. Se ei ole puolueemme historian valoisimpia sivuja ja meidän on siitä vaikea puhua.

Ulospääsy tästä vaarallisesta kriisitilanteesta löydettiin pitkällisen sisäisen taistelun jälkeen vasta Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean huhtikuun täysistunnossa. Tämän täysistunnon päätökset tähtäävät poliittiseen ja taloudelliseen vakiinnuttamiseen maan sisällä ja liittolais- sekä ystävyyssuhteiden palauttamiseen

Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa. Puolueen keskuskomitean tämän vuoden touko- ja syyskuun täysistunnoissa me selvitimme puolueellemme ja kansallemme puolueen ja yhteiskunnan virheiden ja kriisien syitä ja teimme tästä vastaavat poliittiset ja henkilöjohtopäätökset. Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitea peruutti päätöksensä, joka perustui kieltäytymiseen osallistumasta Varsovan tapaamiseen vuoden 1968 heinäkuussa, se peruutti Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean puhemiehistön väärän päätöksen elokuun 21. päivältä 1968 ja totesi, että viiden sosialistisen maan joukkojen siirtäminen alueellemme oli osoitus internationalistisesta avusta Tshekkoslovakialle, jolla suojeltiin työväenluokkamme ja työtätekeviemme sosialistisia saavutuksia ja sosialistista valtiotamme sosialisminvastaisten ja vastavallankumouksellisten oikeistovoimien pyrkimyksiä vastaan paitsi meidän maassamme myös sen rajojen ulkopuolella niiden yrittäessä saada aikaan käänne Tshekkoslovakian poliittisessa elämässä.

Me korostimme sitä, että Tshekkoslovakian kommunistinen puolue kulkee päättävästi marxilais-leniniläisen politiikan tietä, että se tulee puhdistamaan rivinsä oikeisto-opportunisteista, lujittamaan johtavaa rooliaan koko yhteiskunnassamme ja niinmuodoin harjoittamaan liittolais- ja ystävyyspolitiikkaa Neuvostoliiton ja muiden sosialististen veljesmaiden suhteen.

Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean huhtikuun täysistunnosta alkaen on vakiintumisprosessi maassamme sujunut nopeasti. Sosialisminvastaiset ja vastavallankumoukselliset voimat samoin kuin oikeisto-opportunistit ja heidän ulkomaiset suojelijansa ovat kärsineet Tshekkoslovakiassa raskaan tappion, heidän suunnitelmansa tehtiin tyhjäksi, samoin heidän aikeensa

hajottaa sosialistinen yhteiskunta maassamme ja lyödä kiila sosialististen valtioiden väliin.

Loogisena seurauksena tämän vuoden syyskuun poliittisista päätöksistä oli huomattavia henkilövaihdoksia puolueemme keskuskomiteassa, sen elimissä ja muilla yhteiskuntamme lohkoilla. Kaikilla niillä poliittisilla ja henkilövaihdoksilla, joita viime kuukausina on tapahtunut puolue-, kasvatus-, taloudellisissa ja yhteiskunnallisissa järjestöissä, on yksi ainoa päämäärä: Tshekkoslovakian valtion vakiinnuttaminen poliittisesti ja taloudellisesti puolueemme marxilais-leniniläisen politiikan periaatteiden mukaisesti. Kysymys on sellaisen ilmapiirin luomisesta, jota välttämättä tarvitaan kansamme rauhalliseen luovaan työhön, mikäli aiotaan rakentaa sosialismia ja saada sosialistinen yhteiskunta kukoistamaan. Puolueemme elimet ja organisaatio sekä enemmistö Tshekkoslovakian työtätekevistä tukee tätä puolueemme keskuskomitean periaatteellista politiikkaa.

Näissä olosuhteissa kansainväliset suhteemme kommunistisiin ja työväenpuolueisiin, erityisesti Neuvostoliiton kommunistiseen puolueeseen, ovat muodostuneet vilpittömiksi liittolais- ja toveruussuhteiksi. Nyt me voimme täysin vastuullisesti sanoa, että Tshekkoslovakian kommunistinen puolue ja Tshekkoslovakian valtio seisovat vakaasti rinta rinnan Neuvostoliiton kommunistisen puolueen ja neuvostovaltion samoin kuin kaikkien muiden ystävällismielisten sosialististen maiden kanssa. Me olemme kiinteä osa sosialistista kansainyhteisöä emmekä vain tänä päivänä vaan myös tulevaisuudessa.

Poliittinen ja taloudellinen vakiintumisprosessi ei meillä vielä ole päättynyt. Edessämme on vielä paljon vaikeaa ja vastuullista työtä, mutta marxismi-leninismin voitto puolueessamme ja yhteiskunnassamme on jo taattu. Tämän tietävät ystävämme, mutta paras on vihollistenkin

olla sitä epäilemättä. Siksi me voimme tänään varmasti ja hyvällä omallatunnolla sanoa, että yhteistyö Neuvostoliiton kommunistisen puolueen, neuvostokansan ja muiden ystäviemme kanssa on palautettu ja että sitä edelleenkin syvennetään. Tänään me voimme täysin vastuuntuntoisesti vakuuttaa liittolaisillemme ja ystävillemme, että kehitys Tshekkoslovakiassa kulkee sosialistista tietä, jonka Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen marxilais-leniniläinen politiikka on viitoittanut. Tshekkoslovakia on ja tulee aina olemaan sosialistisen leirin luja rengas. Tshekkoslovakian rajat — sosialistisen kansainyhteisön läntisin raja — ovat ja tulevat aina olemaan sosialististen valtioittemme yhteinen luotettava raja.

Kun ottaa huomioon tämän uuden tilanteen, niin meidän puolue- ja hallitusvaltuuskuntamme vierailu Neuvostoliittoon saa niin ikään erityisen merkityksen. Se tapahtuu aikana, jolloin sosialisminvastaiset ja vastavallankumoukselliset oikeistovoimat Tshekkoslovakiassa ja myös niiden ulkomaiset yllyttäjät ja suojelijat ovat kärsineet tappion ja jolloin sisäinen vakiintuminen Tshekkoslovakiassa on tapahtumassa kommunistisen puolueemme politiikan leniniläisten periaatteiden mukaan ja proletariaatin kansainvälisyyden periaatteiden pohjalla, aikana jolloin maittemme väliset veljes- ja toveruussuhteet on täysin palautettu ja syventämisvaiheessaan.

Vuoden 1968 tammikuun jälkeisestä kehityksestä puolueemme ja kansamme ovat ottaneet paljon oppia poliittisten ja taloudellisten pulmiensa ratkaisemiseen. Olemme sitä mieltä, että kehityksemme on opiksi myös kansainväliselle kommunisti- ja työväenliikkeelle ennen kaikkea siinä mielessä, millaista vahinkoa aiheuttavat erilaiset opportunistiset ja pikkuporvarilliset illuusiot, anarkistiset ja kansalliskiihkoiset tendenssit, miten vaarallista on se, että aliarvioidaan imperialismin pyrkimykset sosialististen

valtioiden sisäiseen hajottamiseen ja niiden välisten ystävyyssuhteiden katkaisemiseen. Ellei taistella kommunismille vihamielisiä voimia vastaan, se merkitsee sitä, että niille annetaan vapaat kädet. Me Tshekkoslovakiassa tulemme puolueemme ja kansamme katkerasta kokemuksesta johdonmukaisesti ottamaan opiksemme koko työssämme. Me tulemme lujittamaan puolueemme yhtenäisyyttä marxilais-leniniläisten periaatteiden mukaan, vahvistamaan työväenluokan ja työkansan sosialistista valtaa, kaikin tavoin syventämään liittolaissuhteitamme ja johdonmukaisesti täyttämään kansainväliset velvollisuutemme. Me uskomme, että osan tästä työstä olemme jo saaneet tehdyksi.

* * *

Vierailumme aikana näimme, kuinka Neuvostoliiton kommunistinen puolue ja kansa valmistautuu viettämään V. I. Leninin syntymän 100-vuotisjuhlaa. Mekin valmistaudumme näihin juhlallisuuksiin.

Leninin aatteet ja neuvot opettavat meille, millaisiin kriiseihin johtaa luopuminen marxilais-leniniläisen teorian ja käytännön periaatteista, opportunistinen leikittely porvarillisilla ja pikkuporvarillisilla teorioilla, poliittiset ja ideologiset kompromissit tai myönnytykset opportunistisille ja sosialisminvastaisille voimille. Meille tämä läksy kävi kalliiksi, ja olemme varmat siitä, että se saattaa olla varoituksena myös muille kommunistisille ja työväenpuolueille. Me selitämme avoimesti ja rehellisesti yleisölle puolueemme politiikkaa ja puhdistamme sen erilaisista vääristymistä, valheista, demagogiasta ja kansalliskiihkoisesta propagandasta, joka on tunkeutunut kansamme ajatteluun ja tietoisuuteen ja aiheuttanut melkoisia vaikeuksia kansainvälisessä kommunistiliikkeessä. Tänään puolueemme ja yhteiskuntamme suuntaavat ponnistuksensa poliittisen vakiinnuttamisen läpiviemiseen

puolueessa, yhteiskunnassa ja koko poliittisessa ja taloudellisessa elämässä, kansantaloutemme stabilointiin ja edellytysten luomiseen sen kehittämiseksi edelleen, sosialistisen demokratian kehittämiseen ja kansamme rauhalliseen ja onnelliseen elämään.

Meillä on runsaasti vaikeuksia myös talouselämässä ja ne ovat selitettävissä eri syillä. Kaiken maailman talousdiletantit ja poliittiset seikkailijat halusivat vaihtaa sosialistisen talouselämän suunnitelmallisen johdon luonnonvoimaisiin markkinalakeihin ja koko taloutemme johtamisjärjestelmän rikkomiseen. Me etsimme vastaavia muotoja kehittääksemme suunnitelmallisesti Tshekkoslovakian talouselämää. Me tiedämme, että sen perustana on yhtenäinen kansantaloudellinen suunnitelma ja että on välttämätöntä lujittaa kansantalouden johdon kaikkia renkaita. Tähän suuntaan olemmekin jo ryhtyneet useihin toimenpiteisiin ja valmistelemme talouselämämme stabiloinnin kokonaisratkaisua sekä edellytyksiä jatkuvalle kukoistukselle.

Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunnan neuvotellessa Neuvostoliiton puolue- ja valtionjohtajien kanssa me informoimme toisiamme suunnitelmistamme ja aikomuksistamme ja ennen kaikkea me etsimme keinoa kaikkinaisesti syventää poliittisia, taloudellisia, kulttuurija sotilaallisia suhteitamme. Olemme sitä mieltä, että siten me parhaiten autamme kansaamme, koko sosialistista kansainyhteisöä ja maailman kaikkia edistyksellisiä voimia.

Neuvotteluissamme vahvistui näkökantojemme täydellinen yhtenäisyys kaikissa tärkeimmissä kysymyksissä, mikä näkyy myös tänään allekirjoittamastamme yhteisestä tiedonannosta. Tulemme kiinteässä yhteistyössä kehittämään poliittisia, taloudellisia, tieteellisiä ja sotilaallisia suhteita maittemme välillä ja koko sosialistisessa

kansainyhteisössä. Me tulemme etsimään keinoja edelleenkin kehittää talouselämäämme sekä kohottaa maamme väestön kulttuuri- ja elintasoa.

Tärkeällä sijalla neuvotteluissa edustajienne kanssa olivat taloudelliset kysymykset. Olemme hyvin kiinnostuneita siitä, että Taloudellisen keskinäisavun neuvoston päätökset sosialistisen integraation kehittämisestä, keskinäisen taloudellisen ja tieteellis-teknisen yhteistyön syventämisestä maittemme välillä toteutuisivat mahdollisimman pian ja täydessä mitassaan. Monilla aloilla olemmekin jo päässeet sopimukseen tai viitoittaneet yhteistyön tiet. Sosialististen maiden keskinäisen yhteistyön mahdollisuudet eivät ole vielä kuitenkaan loppuun käytetyt. Me tulemme tällä suunnalla innokkaasti valmistelemaan aikeittemme toteuttamista laatiessamme maittemme viisivuotissuunnitelmia.

Tshekkoslovakialle — teollisesti kehittyneelle maalle — on yhteistyöllä Neuvostoliiton kanssa erityinen merkitys. Se ei vain turvaa Tshekkoslovakian kansantalouden stabiliteettia, vaan myös luo tulevaisuudenmahdollisuuksia kehittää talouselämäämme ja samalla kohottaa kansamme elintasoa. Neuvostoliitolta saamme paitsi tarvitsemiamme raaka-aineita ja muita tarvikkeita, myös täydellistä kalustoa kansantaloutemme tarpeisiin. Omasta puolestamme me ryhdymme toimenpiteisiin täyttääksemme ajoissa ja korkeatasoisesti omat sitoumuksemme neuvostoliittolaisia kumppaneitamme kohtaan.

Neuvostoliittoon meitä yhdistää pyrkimys turvata sosialistisen kansainyhteisön maiden yhteinen puolustus. Siksi me tulevaisuudessakin lujitamme Varsovan sopimuksen puolustusliittoa ja täytämme siitä johtuvat sitoumuksemme. Olemme sanoneet ja toistamme jälleen, että länsirajamme ovat sosialistisen leirin rajoja, ja siksi me pidämme niiden suojelemista koko sosialistisen leirin yh-

teisenä asiana. Tämän ilmauksena onkin sopimus neuvostoliittolaisten joukkojen väliaikaisesta oleskelusta alueellamme. Pidämme sitä takeena Tshekkoslovakian turvallisuudesta samoin kuin myös muiden sosialististen maiden turvallisuudesta.

Me annamme suuren merkityksen heinäkuussa Moskovassa pidetyn kommunisti- ja työväenpuolueiden kansainvälisen neuvottelukokouksen päätösten toteuttamiselle. Tämä poikkeuksellisen tärkeä tapahtuma kansainvälisessä kommunistiliikkeessä avaa mahdollisuudet maailman kommunisti- ja työväenliikkeen jatkuvaan kehitykseen ja menestykseen kaikkien demokraattisten ja rauhantahtoisten voimien taistelussa. Tässä mielessä me tulemme niveltämään omankin ulkopolitiikkamme, joka tähtää niiden voimien vahvistamiseen Euroopassa ja koko maailmassa, jotka edistävät tai saattavat edistää rauhan ja turvallisuuden takaamista Euroopassa ja muissa maanosissa. Me noudatamme tällöin leniniläistä aatetta eri yhteiskuntajärjestelmien rauhanomaisesta rinnakkainelosta planeetallamme.

Jokainen kansa ja valtio lähtee ulkopolitiikassaan omasta monivuotisesta kokemuksestaan.

Määritellessään sosialistisen Tshekkoslovakian ulkopoliittista linjaa puolueemme tulee sangen harkitusti ottaa huomioon se Tshekkoslovakian kansan tuhatvuotinen kokemus, joka on hankittu taistelussa saksalaisen imperialismin ekspansionismia ja aggressiivisuutta vastaan. Nykyisin maan länsiraja Saksan liittotasavaltaa vastaan, missä tunnetusti NATO:lla on erittäin voimakas tukipiste länsisaksalaisen militarismin ja revanshismin hillittömyydessä ja voimassa, on tshekeille ja slovakeille heidän kansallisen olemassaolonsa ja valtiollisen suvereniteettinsa avainkysymys.

Sieltä lähtee myös lakkaamatta Euroopan mantereen kansojen rauhaa ja turvallisuutta uhkaava vaara ja meille reaalinen vaara, joka ilmenee ikivanhoissa Drang nach Osten-suunnitelmissa. Tämän politiikan vertauskuva oli 31 vuotta sitten München kaikkine traagisine seuraamuksineen Tshekkoslovakian kansalle. Niin kauan kuin Länsi-Saksan hallitus ei mitätöi sitä alusta asti, ei kukaan voi odottaa, että me uskoisimme sanallisiin vakuutuksiin odotettavissa olevasta muutoksesta Länsi-Saksan politiikassa. Me kannatamme täysin kaikkea, mitä tästä kysymyksestä sanoi puheessaan toveri L. I. Brezhnev, koska se vastaa isänmaamme pyhiä ja elintärkeitä etuja.

Haluamme uskoa, että Saksan liittotasavallan uusi hallitus tulee vilpittömästi pyrkimään suhteiden normalisointiin meidän maamme ja muiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa. Kysymys on koko joukosta Euroopan turvallisuuskysymyksiä, jotka on mainittu yhteisessä tiedonannossamme, joissa on reaalisesti mahdollista saavuttaa edistystä ja siten edistää Euroopan tilanteen rauhallista vakiintumista ja turvallisuutta. Me tervehdimme jokaista ehdotusta, jolla vilpittömästi on sellaiset rauhantahtoiset tavoitteet. Emme kuitenkaan halua, että joku epäilisi, että me emme pitäisi Länsi-Saksan uuden hallituksen aikeiden rehellisyyden kriteerinä Münchenin sopimuksen ehdotonta mitätöintiä sekä suunnanmuutosta sen suhteessa Saksan demokraattiseen tasavaltaan, sen olemassaoloon ja rajoihin sekä toisen maailmansodan tuloksiin. Me Tshekkoslovakiassa pidämme Saksan demokraattista tasavaltaa Saksan kansan edistyksen ja sosialistisen tulevaisuuden voimana. DDR:ään meitä yhdistävät kansallisen ja valtiollisen olemassaolon, sosialistisen internationalismin ja marxilais-leniniläisen ideologian yhteiset intressit. Saksan demokraattisen tasavallan perustamisen 20-vuotisjuhlien aikana me ilmaisimme täydellisen soli-

daarisuutemme ensimmäisen Saksan alueella sijaitsevan sosialistisen valtion kanssa, eikä meillä tänä päivänä ole mitään syytä muuttaa tätä kantaamme.

Me toivomme vilpittömästi yhteistyötä kaikkien maiden kanssa, jotka pyrkivät lujittamaan turvallisuutta Euroopassa, poistamaan sodanvaaran ja rakentamaan rauhanomaisen yhteistoiminnan.

Toisen maailmansodan aikana joulukuun 12. päivänä 1943 valtiomme — Tshekkoslovakia ja Neuvostoliitto — solmivat ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimuksen. Tätä sopimusta jatkettiin vuonna 1963. Tuolloin sovimme Neuvostoliiton edustajien kanssa siitä, että Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton kansojen välisten veljessuhteiden jatkuvaksi syventämiseksi olisi tarkoituksenmukaista solmia uusi ystävyys-, yhteistyö- ja avunantosopimus ajankohtana, jolloin tulisi kuluneeksi 25 vuotta siitä, kun neuvostoarmeija vapautti Tshekkoslovakian. Uusi sopimus tulee lähtemään yhteistyömme tuloksista ja samalla siinä tulevat kuvastumaan ne laadulliset muutokset, joita maittemme välillä on tapahtunut yli 25 vuoden aikana. Tämän sopimuksen on määrä silloisten neuvottelujemme ja keskinäisten suhteittemme hengessä ilmaista uusi tilanne ja keskinäisen yhteistyömme korkeampi taso.

* * *

Sallikaa minun lopuksi vielä kerran kiittää kaikkia neuvostojohtajia siitä ystävällisestä huomaavaisuudesta, jota valtuuskuntamme on osakseen saanut, sekä kiittää kaikkia neuvostoliittolaisia heidän ystävyydestään, luokkasolidaarisuudestaan ja veljessuhteistaan Tshekkoslovakian kansoja kohtaan.

Tshekkoslovakian valtuuskunnan puolesta haluamme vielä kerran vakuuttaa teille, että Tshekkoslovakian kommunistit ja maamme työtätekevät ovat lujasti päättäneet lujittaa marxilais-leniniläistä politiikkaa, rakentaa sosia-

listisen Tshekkoslovakian sosialistisen kansainyhteisön lujaksi renkaaksi ja kaikin tavoin syventää ystävyys-, toveruus- ja veljessuhteita ensimmäiseen sosialistiseen valtioon — suureen Neuvostoliittoon, sen kommunistiseen puolueeseen ja neuvostokansaan. Siksi me vielä kerran koko sydämestämme tervehdimme moskovalaisia, kaikkia neuvostoliittolaisia ja Neuvostoliiton kommunistista puoluetta.

Eläköön Sosialististen neuvostotasavaltojen liitto, sosialismin ensimmäinen maa, yhteiskunnallisen edistyksen ja maailmanrauhan tärkein tuki!

Eläköön Lokakuun suuri sosialistinen vallankumous, joka avasi monien maiden työväenluokalle ja työtätekeville tien yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden suurten ihanteiden toteuttamiseen!

Eläköön Neuvostoliiton kommunistinen puolue, Leninin puolue, kansainvälisen kommunistisen ja työväenliikkeen päävoima!

Eläköön kiinteä yhteistyö Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen ja Neuvostoliiton kommunistisen puolueen välillä marxismi-leninismin periaatteellisella pohjalla!

Eläköön sankarillinen neuvostokansa, koko ihmiskunnan vallankumouksellisten, edistyksellisten, demokraattisten perinteiden ylläpitäjä!

Eläköön ikuinen ystävyys ja liitto Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton kansojen välillä!

Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian yhteinen JULKILAUSUMA

Neuvostoliiton kommunistisen puolueen keskuskomitean, Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puhemiehistön ja neuvostohallituksen kutsusta oli Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunta virallisella vierailulla Neuvostoliitossa lokakuun 20—28. päivinä 1969. Valtuuskuntaan kuuluivat: Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen keskuskomitean ensimmäinen sihteeri Gustav Husak (valtuuskunnan johtaja), TKP:n KK:n puhemiehistön jäsen, Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan presidentti Ludvig Svoboda, Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan hallituksen puheenjohtaja Oldrich Cernik TKP:n KK:n puhemiehistön jäsen, TKP:n KK:n sihteeri Lubomir Strougal, TKP:n KK:n puhemiehistön jäsen, TKP:n KK:n sihteeri Vasil Bilak, TKP:n KK:n puhemiehistön jäsen, Slovakian kommunistisen puolueen KK:n ensimmäinen sihteeri Stefan Sadovsky, TKP:n KK:n jäsen, Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan hallituksen varapuheenjohtaja ja ulkomaankauppaministeri Frantisek Hamouz, Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan ulkoministeri Jan Marko, TKP:n KK:n jäsen, Tshekkoslovakian sosialistisen tasa-

vallan kansallisen puolustuksen ministeri kenraalieversti Martin Dzur ja TKP:n KK:n jäsen, Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan suurlähettiläs Neuvostoliitossa Vladimir Koutsky.

Tshekkoslovakialaiset toverit kävivät Volgogradissa ja Kievissä, useissa teollisuuslaitoksissa, kolhooseissa sekä kulttuuri- ja valistuslaitoksissa. Kaikkialla heidät otettiin vastaan ystävällisesti ja vieraanvaraisesti. Neuvostoihmiset tervehtivät sydämellisesti Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskuntaa, ilmaisivat lämpimän ystävyyden tunteensa Tshekkoslovakian kansaa kohtaan sekä toivottivat Tshekkoslovakian työtätekeville menestystä sosialismin rakentamisessa.

TKP:n ja Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan johtajat TKP:n KK:n ensimmäinen sihteeri G. Husak, TKP:n KK:n puhemiehistön jäsen, Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan presidentti L. Svoboda, TKP:n KK:n puhemiehistön jäsen, Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan hallituksen puheenjohtaja O. Cernik ym. tshekkoslovakialaiset toverit yhdessä NKP:n KK:n pääsihteerin L. I. Brezhnevin, Neuvostoliiton ministerineuvoston puheenjohtajan A. N. Kosyginin, Neuvostoliiton puolustusministerin A. A. Gretshkon ym. Neuvostoliiton virallisten edustajien kanssa kävivät avaruuskeskuksessa, missä he tutustuivat avaruus- ja sotatekniikan eri lajeihin ja olivat läsnä ohjusten ampumisessa.

Moskovassa oleskelunsa aikana Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunta tapasi ja kävi neuvotteluja Neuvostoliiton puolue- ja hallitusvaltuuskunnan kanssa, johon kuuluivat: Neuvostoliiton kommunistisen puolueen keskuskomitean pääsihteeri L. I. Brezhnev (valtuuskunnan johtaja), NKP:n KK:n politbyron jäsen, Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puhemiehistön puheenjohtaja N. V. Podgornyi, NKP:n KK:n

politbyron jäsen, Neuvostoliiton ministerineuvoston puheenjohtaja A. N. Kosygin, NKP:n KK:n politbyron jäsen, NKP:n KK:n sihteeri A. P. Kirilenko, NKP:n KK:n sihteeri K. F. Katushev, NKP:n KK:n jäsen, Neuvostoliiton ministerineuvoston varapuheenjohtaja, Neuvostoliiton gosplanin puheenjohtaja N. K. Baibakov, NKP:n KK:n jäsen, Neuvostoliiton ministerineuvoston varapuheenjohtaja M. A. Lesetshko, NKP:n KK:n jäsen, Neuvostoliiton ulkoministeri A. A. Gromyko, NKP:n KK:n jäsen, Neuvostoliiton puolustusministeri Neuvostoliiton marsalkka A. A. Gretshko, NKP:n KK:n jäsen, Neuvostoliiton ulkomaankauppaministeri N. S. Patolitshev ja NKP:n KK:n jäsen, Neuvostoliiton suurlähettiläs Tshekkoslovakiassa S. V. Tshervonenko.

Neuvottelut sujuivat toveruuden ja veljeyden ilmapiirissä, keskinäisen luottamuksen ja kunnioituksen sekä vilpittömyyden ja sydämellisyyden hengessä.

I.

Neuvotteluissa vahvistettiin täysi yksimielisyys Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian suhteiden kaikinpuolisen edelleen kehittämisen teiden arvioinnissa.

Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia ovat veljesmaita, joita yhdistää historiallisten kohtaloiden sukulaisuus, sosiaalisen järjestelmän ja marxilais-leniniläisen ideologian yhteisyys, yhteiset päämäärät ja edut taistelussa rauhan ja sosiaalisen edistyksen, kansojen kommunistisen tulevaisuuden puolesta. Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian ystävyys on vahvistettu taistelukentillä yhdessä vuodatetulla verellä. Sitä pyhittävät suuren Lokakuun aatteet, yhteisen kapitalismia vastaan käydyn vallankumouksellisen taistelun kunniakkaat perinteet, fasisminvastainen vapaussota, luova työ sosialismin ja kommunismin ra-

kentamiseksi. Kestettyään vakavat koettelemukset se on todistanut voittamattoman elinvoimansa.

Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian suhteiden murtumattomana perustana ovat luottamus, toverillinen keskinäisapu ja tuki, aktiivinen internationaalinen solidaarisuus, tasaveroisuus, riippumattomuus, sekaantumattomuus toisen sisäisiin asioihin, itsenäisyyden molemminpuolinen kunnioittaminen, jotka kaikki liittyvät erottamattomasti yhteiseen huolenpitoon sosialismin edelleen lujittamisesta. Veljelliset suhteet ovat kummankin puolueen ja kansan arvokasta omaisuutta, tärkeä tekijä niiden yhteisessä työssä ja taistelussa.

Neuvotteluissa oli huomattava sija kummankin maan sosialistisen talouden kehittämisen ja taloudellisen yhteistoiminnan kysymyksillä. Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia pyrkivät täysin määrin käyttämään kaikki objektiiviset edut, jotka keskitetyn hallinnon tuotantolaitosten ja työkollektiivien laajaan aloitteellisuuteen yhdistävä suunnitelmallinen talouden johtaminen tarjoaa. Kumpikin maa antaa suuren merkityksen talouden rakenteen, suunnittelujärjestelmän ja hallinnon sekä taloudenhoidon menetelmien parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden johdonmukaiselle toteuttamiselle. Veljesmaiden talouspolitiikan harjoittamisessa saatujen kokemusten laaja vaihto edistää talouden johtamistehon kohottamista.

Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian taloudellinen ja tieteellis-tekninen yhteistoiminta vaikuttaa hedelmällisesti kansantalouden kehitykseen, edistää sosialismin ja kommunismin rakentamisen tärkeimpien tehtävien ratkaisemista ja palvelee kummankin maan kansojen elinetuja. Tavaranvaihto on vuodesta 1960 tähän päivään kasvanut 1,8-kertaisesti, siinä luvussa keskinäiset kone- ja laitetoimitukset ovat kasvaneet 2,3-kertaisesti.

Käsiteltiin kansantaloussuunnitelmien koordinoimisen konkreettisia kysymyksiä kaudella vuoteen 1975 asti. Tshekkoslovakialaisen osapuolen toivomuksesta Neuvostoliitto lisää öljyn, valuraudan, puuvillan ja eräiden muiden tärkeiden raaka-aineiden toimituksia Tshekkoslovakian teollisuudelle yli aikaisemmin hahmotellun tason, samoin Tshekkoslovakian kipeästi tarvitsemien laitteiden toimituksia. Luodaan edellytykset tavaranvaihdon huomattavalle kasvulle seuraavalla viisivuotiskaudella osapuolille edullisella pohjalla.

Neuvostoliittolainen osapuoli tulee sen lisäksi toimittamaan v. 1970 kestokulutustavaroita sekä auttamaan eräiden Tshekkoslovakiassa tällä hetkellä vaikeasti saatavissa olevien tavaroiden ostoissa ulkomaanmarkkinoilta.

Molemmat osapuolet toteavat, että yhä suuremman merkityksen Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian keskinäisissä taloudellisissa yhteyksissä saavat nykyoloissa erikoistuminen ja yhteistoiminnallistaminen ennen kaikkea konepajateollisuudessa, voimantuotannossa, kemianteollisuudessa, elektroniikassa sekä kulutustavaratuotannossa. Se edistää edullisten ehtojen luomista progressiivisille muutoksille kansantalouden rakenteen, sosialistisen integraatioprosessin kehittymistä Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian välillä sekä sosialistisen kansainyhteisön puitteissa.

Neuvotteluissa sovittiin yhteistoiminnan laajentamisesta ydinvoimatalouden alalla. Neuvostoliitto antaa tieteellis-teknistä apua ja toimittaa välttämättömän laitteiston uusien suuritehoisten atomivoimaloiden rakentamista varten Tshekkoslovakiaan. Osapuolet sopivat laajan yhteistoiminnan kehittämisestä pitkäaikaisella pohjalla ydinvoimalalaitteistojen tuotannossa sekä tietokonetekniikan laitteiden tuotannossa. Neuvostoliiton apu

Prahan metron rakentamisessa laajenee oleellisesti, mikä mahdollistaa tämän rakennustyön nopeuttamisen. Tullaan myös yhdessä käsittelemään kiinteän yhteistoiminnan mahdollisuuksia kuorma-autojen tuotannon laajentamiseksi Tshekkoslovakiassa.

Taloudellisen yhteistoiminnan laajentamisen tärkeänä tuloksena tulee olemaan Tshekkoslovakian konepajateollisuuden tuotantokapasiteetin täydellisempi ja tehokkaampi täyttäminen Neuvostoliiton kone- ja laitetilauksilla.

Kummassakin maassa olemassaolevien tieteellis-teknisen perustan ja tieteellisten kaadereiden järkiperäinen hyväksikäyttö tarkoituksenaan Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakia tulevat suunnitelmallisesti ponnistelemaan useiden tieteellisten ja teknisten ongelmien yhteiseksi ratkaisemiseksi, ongelmien, joilla on suuri kansantaloudellinen merkitys.

Tshekkoslovakialainen osapuoli toteaa, että taloudellinen ja tieteellis-tekninen yhteistoiminta Neuvostoliiton, Tshekkoslovakian pysyvän, suurimman ja luotettavan taloudellisen yhteistyökumppanin kanssa luo ratkaisevassa määrin pitkäaikaiset ja vakaat edellytykset Tshekkoslovakian kansantalouden optimaaliselle kehitykselle.

Molemmat osapuolet pitävät kaikkein tärkeimpänä tämän hetken yhteistoiminnan tehtävänä tieteellis-teknisen vallankumouksen tulosten nopeutetun juurruttamisen edistämistä kaikilla kansantalouden aloilla, yhteiskunnallisen tuotannon tehon kohottamista ja työtätekevien elintason kohottamista tällä perustalla.

Taloudellisen ja tieteellis-teknisen yhteistoiminnan kohottamiseksi uudelle tasolle on puolue- ja valtioelinten välttämättä kiinnitettävä jatkuva huomio suunnitttelutoiminnan laajentamiseen ja parantamiseen. Siihen kuu-

luvat keskinäiset konsultaatiot talouspolitiikasta ja kansantaloussuunnitelmien koordinointi.

Neuvottelujen osanottajat tulivat yhteiseen johtopäätökseen, että kummankin maan suunnittelu-, talous- ja ulkomaankauppajärjestöjen sekä Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian hallitusten välisen taloudellisen ja tieteellis-teknisen yhteistoimintakomission toiminta on suunnattava osapuolille edullisen taloudellisen yhteistoiminnan, veljesmaiden sosialistisen taloudellisen integraation nopean edelleen kehittymisen turvaamiseen.

Osapuolet sopivat yhteistoiminnan laajentamisesta ja syventämisestä kummankin maan valtioelinten ja kansalaisjärjestöjen välillä, yhteyksien kehittämisestä alueiden, kaupunkien ja piirien kesken, ystävällisten kontaktien kehittämisestä Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian tehtaiden, kolhoosien ja laitosten kollektiivien välillä. Todettiin se suuri myönteinen osa jota Tshekkoslovakian—Neuvostoliiton ja Neuvostoliiton—Tshekkoslovakian ystävyysseurat ovat näytelleet ja näyttelevät veljellisten siteiden lujittamisessa Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton kansojen välillä.

Osapuolet antavat suuren merkityksen ystävyyden ja kiinteän yhteistoiminnan lujittamiselle Neuvostoliiton, Tshekkoslovakian ja muiden veljesmaiden asevoimien välillä. Tätä vastaavasti tulee Tshekkoslovakian kansanarmeijan ja Tshekkoslovakian alueelle väliaikaisesti sijoitettujen Neuvostoliiton armeijan joukko-osastojen välinen vuorovaikutus ja ystävyys syvenemään.

Molemmat osapuolet tulevat edistämään yhteistoiminnan kehittämistä ja yhteyksien laajentamista tieteen, kulttuurin, taiteen, kansanvalistuksen, elokuvan, lehdistön, radion ja television, terveydenhoidon, urheilun ja matkailun aloilla. Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian työtätekevien välittömän kanssakäymisen laajeneminen

on tärkeä tekijä Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian ystävyyden lujittamisessa, joukkojen kasvattamisessa internationalismin hengessä. Historiallinen kokemus lähtökohtanaan tshekkoslovakialainen osapuoli korosti, että ystävyyden lujittaminen Neuvostoliiton kanssa on Tshekkoslovakian kansojen sosialistisen isänmaallisuuden erottamaton osa.

Molempien maiden puolue- ja hallitusvaltuuskunnat ilmaisevat Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian horjumattoman päättäväisyyden lujittaa veljesliittoaan, edistää kaikin tavoin koko sosialistisen kansainyhteisön tiiviyttä, sen voimien ja mahdin kasvua.

II.

Neuvottelujen aikana tapahtui informaatioiden vaihto kummankin maan puolue- ja valtioelämän kysymyksistä.

Neuvostoliiton johtajat kertoivat Neuvostoliiton kansojen ponnistuksista kommunismin rakennustyön lähiajan ja pitkän tähtäyksen suunnitelmien toteuttamiseksi, tieteen, talouden ja kulttuurin kukoistuksen turvaamiseksi.

Neuvostoliiton kommunistinen puolue tekee suurta työtä työtätekevien kasvattamiseksi marxilais-leniniläisen ideologian hengessä, mikä rikastuttaa ihmisen henkistä elämää ja antaa uuden yhteiskunnan rakentajille tyhjentymättömät voimat.

Tshekkoslovakian johtajat informoivat Neuvostoliiton valtuuskuntaa siitä, miten toteutetaan TKP:n KK:n tämän vuoden huhtikuun, toukokuun ja syyskuun täysistunnoissa laadittua ohjelmaa puolueen johtavan osuuden lujittamiseksi, taistelun oikeisto-opportunismia vastaan viemiseksi loppuun, sosialististen yhteiskuntasuh-

teiden lujittamiseksi, sosialistisen demokratian parantamiseksi, marxilais-leniniläisten periaatteiden toteuttamiseksi kansallisuuspolitiikassa, vaikeuksien poistamiseksi taloudesta ja kansan elintason kohottamiseksi. Tällainen suuntaus on ilmaus taistelusta marxilais-leniniläisten periaatteiden ja aikaisemmin ilmenneiden vääristymien ja virheiden voittamisen puolesta. Se tähtää TKP:n KK:n tammikuussa 1968 tekemien päätösten positiivisten puolien kehittämiseen. Neuvostoliiton valtuuskunta ilmaisi omasta puolestaan täyden ymmärtämyksensä ja tukensa TKP:n tälle suuntaukselle.

Molemmat osapuolet ovat yksimielisiä siitä, että Tshekkoslovakian vuosien 1968—1969 tapahtumien opetukset ovat todisteina imperialismin jatkuvista yrityksistä rikkoa sosialistinen rakennustyö, häiritä sosialistisen kansainyhteistön kehitystä, heikentää sen yksityisten renkaiden välisiä yhteyksiä, lyödä aukkoja sosialismin järjestelmään. Tshekkoslovakian tapahtumien opetukset paljastavat sosialismin vihollisten strategian ja taktiikan, heidän pyrkimyksensä käyttää vaikeuksia ja eräiden ongelmien ratkaisematta jäämistä kommunistisen puolueen johtavan osuuden vahingoittamiseen ja sosialistisen yhteiskunnan perustusten horjuttamiseen. Sosialisminvastaisten, vastavallankumouksellisten voimien toiminta on sitä vaarallisempaa, mitä syvempiä ovat revisionismin ilmiöt teoriassa ja opportunismin ilmiöt poliittisessa käytännössä.

Tshekkoslovakialaiset toverit korostivat, että TKP:n johdossa olleiden oikeisto-opportunististen voimien toiminnan tuloksena maan poliittisessa ja taloudellisessa elämässä kasvoi erilaisia pikkuporvarillisia ja anarkistisia tendenssejä. Ei käyty järjestynyttä päättävää taistelua enempää näitä tendenssejä kuin muodostunutta tilannetta aktiivisesti hyväkseen käyttäneitä sosialisminvas-

taisia vastavallankumouksellisia voimiakaan vastaan. Oikeisto-opportunistisen revisionistisen virtauksen yhtyminen sisäisiin sosialisminvastaisiin voimiin, jotka pyrkivät imperialistisen taantumuksen tuella rappeuttamaan kommunistisen puolueen ja sosialistisen valtion, rikkomaan Tshekkoslovakian luokkaliiton sosialististen maiden kanssa, loi valtiollis-poliittisen kumouksen reaalisen vaaran, välittömän uhkan Tshekkoslovakian sosialistista yhteiskuntajärjestelmää kohtaan. Kaikki tämä aiheutti vakavaa vahinkoa Tshekkoslovakian kansojen eduille, sen sosialistisille liittolaisille ja sosialismin asialle kautta maailman.

TKP:n KK:n syyskuun täysistunnon ja Tshekkoslovakian korkeimpien lainsäädäntö- ja hallituselinten päätösten mukaan Tshekkoslovakian valtuuskunta arvioi viiden sosialistisen veljesmaan toimenpiteet elokuun 1968 kriittisinä päivinä internationaalisen solidaarisuuden osoitukseksi, joka auttoi katkaisemaan tien sosialisminvastaisilta vastavallankumouksen voimilta.

Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia ovat yksimielisiä sosialistisen valtion itsenäisyyden luokka-arviosta työväenluokan ja kaikkien työtätekevien vallan ilmauksena. Molemmat valtuuskunnat pitävät lähtökohtanaan sitä, että itsenäisyyden luokkakäsite sisältää sekä jokaisen sosialistisen valtion, jokaisen kommunistisen puolueen ehdottoman oikeuden määritellä sosialistisen rakennustyön muodot ja menetelmät että välittömän velvollisuuden suojella työväenluokan ja kaikkien työtätekevien valtaa, sen vallankumouksellisia sosialistisia saavutuksia. Tässä mielessä jokainen kommunistinen puolue vastaa toiminnastaan omalle kansalleen ja kantaa internationaalisen vastuun sosialistista kansainyhteisöä ja kansainvälistä kommunistista ja työväenliikettä kohtaan.

Täysin Bratislavan julkilausumaa vastaavasti Neuvos-

toliitto ja Tshekkoslovakia pitävät kunkin kansan sankarillisten ponnistusten ja uhrautuvan työn hinnalla hankittujen sosialististen saavutusten puolustamista, tukemista ja lujittamista kaikkien veljesmaiden yhteisenä internationaalisena velvollisuutena. Ne ilmaisevat lujan päättäväisyytensä yhdessä muiden sosialististen maiden kanssa kansojen rauhanomaisen luovan työn eduksi vastustaa imperialismin ja kaikkien muiden taantumusvoimien vastavallankumouksellisia yrityksiä.

Historiallisesta taistelukokemuksestaan saksalaisen imperialismin ja revanshismin uhkaa vastaan Tshekkoslovakian kansa on havainnollisesti tullut vakuuttuneeksi siitä, mikä merkitys on Tshekkoslovakian länsirajan puolustuksella sen kansalliselle olemassaololle ja valtiolliselle itsenäisyydelle. Tshekkoslovakian kansat ymmärtävät, että tämä raja, jonka kestävyys on eräs Euroopan rauhan ja turvallisuuden perustekijä, on samalla koko sosialistisen kansainyhteisön läntinen etuvartioasema. Tässä suhteessa sopimuksella neuvostojoukkojen väliaikaisesta oleskelusta Tshekkoslovakian alueella on tärkeä periaatteellinen merkitys.

Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunta ilmoitti, että se pitää Tshekkoslovakian kaikinpuolista yhteistoimintaa ja kiinteää liittoa Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa taistelussa yhteistä vihollista, imperialismia vastaan Tshekkoslovakian todellisen itsenäisyyden, kansallisen turvallisuuden ja sosialistisen kehityksen takeena.

III.

Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia harjoittavat kansainvälisissä asioissa yhdenmukaista politiikkaa, joka tähtää edullisten ehtojen turvaamiseen sosialismin ja kommunismin rakentamiselle, taisteluun rauhan ja kan-

sojen vapauden puolesta imperialismin aggressiivista politiikkaa vastaan.

Molemmat osapuolet pitävät korkeimpana velvollisuutenaan edistää sosialistisen kansainyhteisön maiden yhtenäisyyttä, niiden yhteistoiminnan syventämistä ja parantamista sekä monenkeskisellä että kahdenkeskisellä pohjalla. Ne tulevat edelleenkin kiinnittämään heikentymätöntä huomiota Varsovan sopimusjärjestön puolustusmahdin kohottamiseen. Järjestö hillitsee imperialismin aggressiivisia päävoimia ja sillä on hallussaan kaikki tarvittava torjuakseen päättävästi imperialististen aggressorien kaikki aikeet.

Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia tulevat tinkimättä soveltamaan käytäntöön Taloudellisen keskinäisavun neuvoston 23. erikoisistunnon päätöksiä, jotka tähtäävät sosialistisen integraation edelleen kehittämiseen objektiivisena välttämättömyytenä talouden kohottamiselle ja yhteiskunnallisen tuotannon tehon kohottamiselle kussakin maassa ja koko sosialistisessa kansainyhteisössä.

Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia, NKP ja TKP, esiintyen sosialistisen maailmanjärjestelmän maiden yhtenäisyyden puolesta periaatteellisella marxilais-leniniläisellä pohjalla, tuomitsevat kaiken sosialististen maiden toisistaan erottamisen tai epäluottamuksen aiheuttamiseen niiden välisissä suhteissa tähtäävän toiminnan. Yhteyksien ja yhteistoiminnan heikentäminen sosialististen maiden välillä on peliä imperialismin hyväksi.

Imperialismin aggressiivista oppia vastaan asettavat Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia yhdessä muiden sosialististen maiden kanssa rakentavan rauhan ohjelman, jonka perustana on erilaisen yhteiskuntajärjestelmän omaavien valtioiden rauhanomaisen rinnakkainolon periaate. Ne pyrkivät johdonmukaisesti kiistanalaisten kansainvä-

listen kysymysten ratkaisemiseen neuvottelujen tietä, asteittaiseen aseidenriisuntaongelman ratkaisuun sekä tasaveroisen yhteistoiminnan laajaan kehittämiseen.

Valtuuskunnat vahvistivat päättäväisyytensä tukea edelleenkin kaikin voimin Vietnamin kansan oikeutettua taistelua USA:n yhä jatkuvaa hyökkäystä vastaan vapautensa ja itsenäisen elämänoikeutensa puolesta. Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia ovat vakuuttuneet, että Vietnamin isänmaanystävien miehuullisuus ja sankaruus sekä laaja kansainvälinen heidän taistelunsa saama kannatus tulee syventämään aggressorien eristyneisyyttä kansainvälisellä näyttämöllä ja pakottamaan heidät lopettamaan imperialistisen interventionsa Vietnamin kansaa vastaan.

Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia ovat solidaarisia arabikansojen taistelulle Euroopan ja Amerikan imperialistipiirien tukemaa Israelin hyökkäystä vastaan. Ne vaativat Israelin joukkojen poistamista arabimaiden miehitetyiltä alueilta sekä Lähi-idän selkkauksen järjestämistä Turvallisuusneuvoston marraskuussa 1967 tekemän päätöksen pohjalla.

Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia tulevat kaikin tavoin tukemaan Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kansojen taistelua kansallisen vapautuksensa sekä poliittisen ja taloudellisen riippumattomuutensa puolesta ja tulevat kehittämään niiden kanssa osapuolille edullisia yhteyksiä sekä auttamaan niitä.

Rauhanpolitiikassaan Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia antavat Euroopan turvallisuuden takaamiselle jatkuvasti suuren merkityksen. Valtavat yhteiskunnallis-poliittiset muutokset kahdenkymmenen viime vuoden aikana — sosialismin voitto useissa Euroopan maissa, niiden yhtyminen sosialistiseksi kansainyhteisöksi, ensimmäisen saksalaisen työläisten ja talonpoikien valtion muodostu-

minen — on ratkaisevasti lujittanut rauhan ja demokratian voimia Euroopassa.

Samalla Euroopassa kuitenkin jatkuvasti vaikuttaa tekijöitä, jotka vaikeuttavat kansainvälisiä suhteita ja voimistavat jännitystä. Vakavana vaarana on aggressiivisen Pohjois-Atlantin liiton — kaikkien taantumusvoimien tukipylvään ja kansainvälisten vaikeuksien lähteen Euroopassa — sotainen toiminta. NATO esiintyy imperialismin kommunisminvastaisen politiikan kollektiivisena välineenä.

Saksan liittotasavallan taantumuksellisten, mm. uusnatsilaisten voimien asenne, niiden pyrkiessä toisen maailmansodan tulosten tarkistamiseen, luo vaarallista jännitystä Eurooppaan. Länsi-Saksan hallituspolitiikan julistettujen rauhantahtoisten aikeiden vilpittömyyden osoituksena ja Euroopan kestävän rauhan turvaamisen ehtoina voivat olla Saksan liittotasavallan realistinen suhtautuminen sellaisiin oikeudenmukaisiin vaatimuksiin, kuin Euroopan nykyisten rajojen koskemattomuuden tunnustaminen, sosialistisen saksalaisen valtion, DDR:n, kansainvälisoikeudellinen tunnustaminen, Saksan liittotasavallan luopuminen vaatimuksistaan esiintyä ”kaikkien saksalaisten puolesta”, kajoamisyrityksistä itsenäiseen poliittiseen yksikköön Länsi-Berliiniin, vaatimuksista saada ydinaseita haltuunsa, Münchenin sopimuksen mitättömäksi tunnustaminen alusta alkaen.

Kestävä rauha Euroopassa voidaan turvata kollektiivisen turvallisuusjärjestelmän luomisen tietä. Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia tulevat aktiivisesti edistämään Varsovan sopimuksen osanottajien Budapestin neuvottelussaan ehdottoman yleiseurooppalaisen neuvottelun valmistelua ja pitämistä. Ne ovat sitä mieltä, että tällaisen neuvottelun pitämiselle on nykyisin olemassa reaaliset mahdollisuudet. Euroopan valtioiden suuren enemmistön

myönteinen suhtautuminen ehdotukseen yleiseurooppalaisen neuvottelun koollekutsumisesta voimistaa kansojen toiveita rauhan lujittamisesta. Tämän yhteydessä Neuvostoliitto ja Tshekkoslovakia antavat suuren arvon Suomen hallituksen aloitteelle, joka edistää valtioiden yleiseurooppalaisen neuvottelun valmistelua ja koollekutsumista.

Osapuolet ovat lujasti vakuuttuneita siitä, että sosialististen maiden johdonmukainen rauhantahtoinen politiikka ja koko maailman kansojen aktiiviset toimenpiteet pystyvät lujittamaan kansainvälisen turvallisuuden ja poistamaan sodanuhkan.

IV.

Kansainvälisen työväenluokan monivuotinen taistelujen ja voittojen kokemus, useiden vakavien koettelemusten opetukset todistavat, että sosialismi yhteiskuntajärjestelmänä voi voittaa ja lujittua vain marxilais-leniniläisen puolueen johdolla. Vain sosialismin kehityksen teiden tieteellisellä marxilais-leniniläisellä ymmärtämisellä aseistettu puolue kykenee antamaan selvän taisteluohjelman kommunististen ihanteiden puolesta, järjestämään ja yhdistämään työtätekevät sen toteuttamiseen, määrätietoisesti ja suunnitelmallisesti vaikuttamaan yhteiskunnallisiin prosesseihin, suojelemaan ja kehittämään sosialistisen vallankumouksen saavutuksia. Kommunististen puolueiden voima on niiden kiinteässä yhteydessä työkansaan ja vallankumoukselliseen työväenluokkaan uskollisuudessa internationaalista velvollisuutta kohtaan sekä tieteellisen kommunismin lakien luovassa soveltamisessa.

Neuvostoliiton kommunistinen puolue ja Tshekkoslovakian kommunistinen puolue, Sosialististen neuvostotasavaltojen liitto ja Tshekkoslovakian sosialistinen tasavalta ovat yhtenäisiä sosialismin ja kommunismin raken-

tamisen teiden ja menetelmien ymmärtämisessä. Neuvostoliiton, Tshekkoslovakian ja muiden sosialististen maiden kansat luovat uutta yhteiskuntaa nojautuen sosialismin yleisiin lainmukaisuuksiin, jotka tieteellisen kommunismin perustanlaskijat löysivät ja muotoilivat ja joita on kehitetty kansainvälisen kommunistisen liikkeen, marxilaisleniniläisten puolueiden ohjelmallisissa asiakirjoissa. Soveltaessaan näitä lainmukaisuuksia maidensa konkreettisiin olosuhteisiin edistyksellisiä kansallisia perinteitä ja erikoisuuksia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista tasoa vastaavasti kommunistiset puolueet rikastuttavat sosialistisen rakennustyön kansainvälistä kokemusta.

NKP ja TKP pitävät mitä tärkeimpänä tehtävänään kommunistien aatteellisen tason kohottamista, kommunistisen maailmankatsomuksen ja internationaalisen tietoisuuden sekä sosialistisen isänmaallisuuden muodostamista yhteiskunnan kaikkien jäsenten kohdalla. Marxilais-leniniläisen ideologian vahvistuminen sekä sosialistisen demokratian puolustaminen ja lujittaminen tapahtuvat sitkeässä ja kärkevässä taistelussa sosialismille vihamielisiä katsomuksia ja käsityksiä vastaan, porvarillista nationalismia sekä kommunistisessa liikkeessä ilmenevää oikeisto- ja ”vasemmisto”-opportunismia ja revisionismia vastaan.

Nykyisissä olosuhteissa, jolloin kommunismin vastustajat yhä enemmän turvautuvat ideologisiin tihutekoihin kommunistisia puolueita ja sosialistisia maita vastaan, NKP ja TKP pitävät välttämättömänä voimistaa aatteellista kasvatustyötä torjuen päättävästi antikommunismin sen kaikissa ilmenemismuodoissa. Tässä kärkevässä ideologisessa luokkataistelussa ovat puolueen ja sosialistisen vallan erityisen tärkeinä aseina joukkotiedotusvälineet, joiden velvollisuutena on johdonmukaisesti taistella puolueen linjan toteuttamisen puolesta, palvella uskollisesti

työkansaa ja sosialismin asiaa. Kokemus osoittaa, että joukkotiedotusvälineiden puoluejohdon heikentäminen aiheuttaa vakavaa vahinkoa sosialismin eduille.

NKP ja TKP ovat solidaarisia työväenliikkeelle pääoman maissa, tukevat työtätekevien taistelua kansallista ja sosiaalista sortoa vastaan. Moskovassa kesäkuussa 1969 pidetyn kommunististen ja työväenpuolueiden kansainvälisen neuvottelun arvioihin ja johtopäätöksiin nojautuen NKP ja TKP pitävät velvollisuutenaan voimistaa koko maailman taistelusolidaarisuutta, taistella maailman imperialisminvastaisen rintaman lujittamisen puolesta.

Kommunististen puolueiden aatteellisen tiiviyden ja toimintayhtenäisyyden lujittamista marxismi-leninismin ja proletaarisen internationalismin perustalla pitävät NKP ja TKP mitä tärkeimpänä tehtävänään. Sen ratkaisusta riippuvat tulevat menestykset taistelussa rauhan, demokratian ja sosialismin puolesta.

NKP ja TKP pitävät tärkeänä kehittää puolueiden välisiä yhteyksiä kaikilla tasoilla: puolueiden keskuskomiteoiden, aluekomiteoiden, kaupunkikomiteoiden, piirikomiteoiden, yksityisten perusjärjestöjen, lehtien ja ideologisten laitosten välillä. Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian kommunististen puolueiden kiinteät yhteydet ovat perustojen perusta luottamukselle ja ystävyydelle molempien maiden keskinäisissä suhteissa.

Proletaarisen vallankumouksen suuren neron V. I. Leninin syntymän 100-vuotispäivän aattona NKP ja TKP ilmaisevat horjumattoman uskollisuutensa hänen neuvoilleen, päättävyytensä johdonmukaisesti soveltaa leniniläisiä periaatteita toimintaansa ja puolueiden välisiin suhteisiin, viedä maidensa kansat kommunismin voittoon.

* * *

Molemmat valtuuskunnat päättivät yksimielisesti, että pysyen uskollisina Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian

kesken joulukuun 12. pnä 1943 solmitulle ja joulukuussa 1963 jatketulle sopimukselle ystävyydestä, keskinäisavusta ja sodanjälkeisestä yhteistoiminnasta, tarkoituksella lujittaa ystävyyttä ja kansojensa veljesliittoa, viettää Tshekkoslovakian fasistianastajista vapautumisen 25-vuotispäivää allekirjoittamalla uusi ystävyys-, yhteistoiminta- ja avunantosopimus, joka vastaa sodanjälkeisellä kaudella kasvanutta Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian veljellisten suhteiden tasoa.

Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunta esitti TKP:n keskuskomitean, Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan presidentin ja hallituksen puolesta NKP:n keskuskomitealle, Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puhemiehistölle ja Neuvostoliiton ministerineuvostolle kutsun Neuvostoliiton valtuuskunnan saapumisesta viralliselle vierailulle Tshekkoslovakiaan. Kutsu otettiin kiitollisuudella vastaan.

Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian puolue- ja hallitusvaltuuskunnat ilmaisevat syvän tyydytyksensä pidettyjen neuvottelujen ja niissä ilmenneen katsomusten ja asenteiden täydellisen yksimielisyyden johdosta.

Poliittisen, sotilaallisen, taloudellisen ja kulttuuriyhteistoiminnan laajeneminen Neuvostoliiton ja Tshekkoslovakian välillä edistää maailman sosialismin mahdin lujittumista ja sen vetovoiman vahvistumista. Sosialististen maiden yhtenäisyys palvelee kommunistisen liikkeen, kansojen vapauden, rauhan, sosialismin ja edistyksen asiaa.

Moskovassa lokakuun 27. pnä 1969

SOSIALISTISTEN NEUVOSTOTASAVALTOJEN LIITON PUOLESTA

L. Brezhnev

NKP:n KK:n pääsihteeri

N. Podgornyi

SNTL:n korkeimman neuvoston puhemiehistön puheenjohtaja

A. Kosygin

SNTL:n ministerineuvoston puheenjohtaja

TSHEKKOSLOVAKIAN SOSIALISTISEN TASAVALLAN PUOLESTA

G. Husak

TKP:n KK:n ensimmäinen sihteeri

L. Svoboda

Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan presidentti

O. Cernik

Tshekkoslovakian sosialistisen tasavallan hallituksen puheenjohtaja

Helsinki 1969 Kustannusosakeyhtiö Yhteistyö.

